

SPOD

Literatura

- <https://www.wuw.pl/product-pol-17036-Child-protection-system-just-think-differently-Critical-analysis-of-selected-models-EBOOK.html>
- <https://www.slu.cz/fvp/cz/ecpublikace>:
- Rodina s dítětem ohrožená ochodem ...
- O čem se mlčí

NE KAŽDÉ MÍSTO, KAM ZAPADNEŠ, JE TO...

KAM SKUTEČNĚ PATŘÍŠ

Místo sociální práce v sociální politice

Sociální politika

Sociální práce

Sociální ochrana – rodinná politika

Sociální služby - sociální péče

sociální záchranná síť – sociální dávky

Sociální práce – co to je?

- Společensko vědní disciplína i praktická činnost
- Snaží se odhalovat, vysvětlovat, zmírňovat a řešit sociální problémy (chudoba, zanedbávání dětí, delikvence mládeže, nezaměstnanost aj.)
- SPk pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět
- Pomáhají vytvářet příznivé společenské podmínky
- U klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje SP co nejdůstojnější způsob života

Sociální pracovník – kdo to je?

SP pracuje s:

- s klienty, případně s jejich rodinami
- s přirozenými skupinami – např. skupiny mládeže na městském sídlišti
- s uměle vytvořenými skupinami – např. školní třídy, lidi v ústavech či ve vězení aj.
- s organizacemi, buď řídí činnost organizací poskytující sociální služby, nebo poskytuje supervizi
- s místními komunitami, tj. s lidmi žijícími na jednom místě

Co to je?

- Sociálně-**právní ochrana** dítěte představuje zajištění **práva** dítěte na život, jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také **ochranu** dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním ...
- Máme přinášet naději
- Pomoc je traumatizující

Právní vymezení

- Charta lidských práv - ústavní zákone č. 23/1991Sb.
- Listina práv dítěte – zákon č.104/1991Sb.
- Občanský zákoník – zákon č. 89/2012Sb. - §655 – 955
- Zákon o hmotné nouzi – č.111/2006Sb.
- Zákon o sociálně právní ochraně – č.359/1999Sb.
- Zákon o sociálních službách – č.108/2006Sb.
- Vyhláška – č.505/2006Sb. Standardy kvality sociálních služeb
- Vyhláška – č.401/2012Sb. Standardy kvality výkonu SPOD

Charta lidských práv

- **Čl. 5**

Každý je způsobilý mít práva.

- **Čl. 6**

(1) Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.

(2) Nikdo nesmí být zbaven života.

- **Čl. 10**

(1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.

(2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.

• Čl. 32

(1) Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.

(2) Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající pracovní podmínky.

(3) Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.

(4) Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

(5) Rodiče, kteří pečují o děti, mají právo na pomoc státu.

Listina dětských práv

- Článek 1

Pro účely této úmluvy se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

- Článek 7

1. Každé dítě je registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno, právo na státní příslušnost, a pokud to je možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči.

- Článek 12

1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.

2. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo, nebo prostřednictvím zástupce anebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.

- Článek 16

1. Žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence ani nezákonným útokům na svou čest a pověst.

2. Dítě má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

- Článek 20

1. Dítě dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí nebo dítě, které ve svém vlastním zájmu nemůže být ponecháno v tomto prostředí, má právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí takovému dítěti v souladu se svým vnitrostátním zákonodárstvím náhradní péči.

3. Tato péče může mezi jiným zahrnovat předání do výchovy, institut „kafala“ podle islámského práva, osvojení a v nutných případech umístění do vhodného zařízení péče o děti. Při volbě řešení je nutno brát potřebný ohled na žádoucí kontinuitu ve výchově dítěte a na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ.

Občanský zákoník

- **§ 655**

Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.

- **§ 687**

(1) Manželé mají rovné povinnosti a rovná práva.

(2) Manželé si jsou navzájem povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svou důstojnost, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti.

- **§ 692**

Rozhodování o záležitostech rodiny

(1) O záležitostech rodiny, včetně volby umístění rodinné domácnosti, popřípadě domácnosti jednoho z manželů a dalších členů rodiny, především dětí, které nenabýly plné svéprávnosti, a o způsobu života rodiny, se mají manželé dohodnout.

- **§ 775**

Matkou dítěte je žena, která je porodila

- **§ 776**

(1) Narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třístého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné, anebo poté, co byl manžel matky prohlášen za nezvěstného, má se za to, že otcem je manžel matky.

(2) Narodí-li se dítě ženě znovu provdané, má se za to, že otcem je manžel pozdější, i když se dítě narodilo před uplynutím třístého dne poté, co předchozí manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné.

- **§ 855**

(1) Rodiče a dítě mají vůči sobě navzájem povinnosti a práva. Těchto vzájemných povinností a práv se nemohou vzdát; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.

(2) Účelem povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte.

- **§ 856**

Povinnosti a práva rodičů spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím jeho zletilosti.

- **§ 857**

(1) Dítě je povinno dbát svých rodičů.

(2) Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Dítě je povinno se těmto opatřením podřídit.

- **§ 858**

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.

Zákon SPOD – č.359/1999Sb.

- § 1
- **Předmět úpravy**
- **(1)** Tento zákon upravuje sociálně-právní ochranu dětí a zaopatření zletilých nebo plně svéprávných fyzických osob po zániku pěstounské péče nebo ústavní výchovy.
- **(2)** Sociálně-právní ochranou dětí (dále jen "sociálně-právní ochrana") se rozumí zejména
 - **a)** ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
 - **b)** ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
 - **c)** působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,
 - **d)** zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.

- **§ 5**

Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči. Přitom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.

- **§ 6**

Sociálně-právní ochrana se zaměřuje zejména na děti,

a) jejichž rodiče

1. zemřeli,

2. neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo

3. nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti;

b) které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, pokud tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěřeni dítěte do její výchovy;

c) které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy závislostí, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky podle zákona upravujícího přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití;

d) které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte;

e) na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu;

f) které jsou na základě žádostí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců;

g) které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami;

h) které jsou žadateli o udělení mezinárodní ochrany, azylanty nebo osobami požívajícími doplňkové ochrany, a které se na území České republiky nacházejí bez doprovodu rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu;

pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

Zákon 108/2006Sb. O sociálních službách

- § 1

(1) Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci (dále jen "osoba") prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.

- § 3

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a)** sociální službou činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení,
- b)** nepříznivou sociální situací oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením,

Reflektující týmy

- Právo na rodičovství
- Právo na dětství
- Co je rodina
- V jakých konstelacích se může dítě ocitnout

- Co je funkční rodina

- Funkce rodiny
 - Dětské potřeby
 - Trauma
-
- I pomoc je traumatem

Rodina a dětské potřeby

Formy a projevy syndromu CAN

	aktivní	pasivní
Tělesné týrání, zneužívání a zanedbávání	Tržné, zhmožděné rány a poranění, bití, zlomeniny, krvácení, dušení, otrávení, smrt	Neprospívání, vyhladovění, nedostatky v bydlení, ošacení, nedostatek ve zdravotní a výchovné péči
Duševní a citové týrání, zneužívání a zanedbávání	Nadávky, ponižování, strašení, stres, šikana, agrese Přehnané nároky na dítě	Nedostatek podnětů, zanedbanost duševní i citová
Sexuální zneužívání	Sexuální hry, pohlavní zneužití, ohmatávání, manipulace v oblasti erotogenních zón, znásilnění, incest	Exhibice, video, foto, audiopornografie, zahrnutí dětí do sexuálních aktivit dospělých
Zvláštní formy	Münchhansenův syndrom v zastoupení, systémové týrání a zneužívání, rituální týrání	

Trauma

- **Psychické** (nebo též **duševní**) **trauma** je psychické zranění, duševní stav člověka, ke kterému dochází v důsledku traumatické (traumatizující) události, jakou může být těžký úraz, úmrtí v rodině, znásilnění, šikana apod.
- Traumatem se rozumí zážitek, který ve velké míře porušuje duševní rovnováhu.
- Třebaže se podvědomí brání tím, že potlačuje vzpomínky na takový bolestivý zážitek, trauma ovlivňuje život v podobě neuróz a psychóz.

Funkce rodiny

- Co je na základních funkcích rodiny zajímavé je vzájemná závislost mezi rodičem, rodinou a dítětem. Rodina vedená rodiči ve svých funkcích silně ovlivňuje dítě a jeho vývoj. Je zde však nutné si uvědomit i zpětnou interakci – dítě svým způsobem zpracovávání informací, emocí a všeho ostatního co se jej snaží dospělí naučit, ovlivňuje zpětně chod rodiny a rodiče. Na tomto místě je vhodné si uvědomit, že nejen rodiče vychovávají a vedou dítě, ale i dítě vychovává (mění, dává jim příležitost k rozvoji) a vede rodiče. Funkce rodiny vychází z rodičovské odpovědnosti, kterou např. popisuje občanský zákoník následovně: [§ 858](#); Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.

Funkce reprodukční

- Ještě do nedávna byla rodina místem, ve kterém a do kterého se rodilo dítě. Bylo společensky normální, že dítě se rodí sezdaným partnerům. Zpravidla se taky dítě rodilo v biologicky nejpříjemnější dobu – tedy mezi 20 a 30 rokem života ženy a muže.
- Toto již dnes neplatí. Cílem je spotřeba a to na všech úrovních. Dítě – a tím založení rodiny – se odkládá „na potom“. V prvním období se používá antikoncepce, aby v období, kdy chceme založit rodinu, abychom využili IVF oplodnění, neboť fyziologicky jsme již neschopni. Důvodem odkládání založení rodiny – mít dítě – je uváděna nízká finanční příjmová hladina mladých lidí.
- Roste nám počet dětí žijících mimo svou původní rodinu (child of home), roste nám počet svobodných matek. Rodina již statisticky není místem, kde se „přirozeně“ dítě narodí a žije, je vychováváno, opečováváno a chráněno.

Funkce ekonomická

- Rodina je systéme malého rodinného podniku. Do rodiny přicházejí určitým systémem finance. Rodina se učí tyto finance v rámci interních procesů přerozdělovat. Zpětně svou spotřebou roztáčí kolo výroby a nákupu, a tím vytváří a ovlivňuje hospodářství.
- Ve funkci ekonomické se tedy nejedná jen o přísun a spotřebu, ale rovněž o interní strukturu rodiny, které může naučit děti vnímat hodnotu peněz, nebo v jisté nedostatečnosti, může naučit dítě žít jen ze sociálních dávek. Rodina je taky prvním místem, kdy sdílíme materiální věci společně, a učíme se na základě ekonomie i učení vztahu k věcem, případně i finančnímu altruismu.
- Do našeho zařízení byla přijata 14 letá dívka v rámci krizové pomoci. Tak velké děti mají vysoká privilegia v pohybu po zařízení. Při rozhovoru s jednou kuchařkou se ptala, proč tato paní chodí práce. Dostala odpověď: „jsem ráda u dětí a taky potřebuje nějaké peníze pro život.“ Naše dívenka odpověděla:“ A to nemáš sociálku, že chodíš do práce?“

Funkce vzdělávací

- V současné společenské struktuře je rodina vnímána již odloučeně od vzdělávacích institucí. Za poslední půlstoletí rodina a její místo ve společnosti prošla významnou změnou. Tato změna je dána nejen společenskými změnami, ale rovněž i politickým rozdělováním sil vzhledem ke vzniku Evropské unie a jejího vlivu na vnitřní sociální systémy.
- Jak jsem uvedl výše, do přelomu tisíciletí byla škola součástí výchovného procesu společně s rodiči. Tento fakt již dnes zcela neplatí – platí spíše jen u alternativních škol typu Montessori, Waldrovska škola a podobně. U státních institucí již došlo ke striktnímu rozdělení školy jako vzdělávací instituce a rodiny jako výchovné instituce. Opačně však je potřeba si všimnout situace, kdy stát a především ekonomika jako mocenská struktura více zasahuje do chodu rodiny. Stát ztrácí vliv na rodinu a její začleňování – již taky stát a společnost přestává být nositelem a ochranitelem vlastní kultury. Kultura je diktována ochranou zájmu menšin a ekonomikou nadnárodních společností (Keller 2007).
- Děti však stále mají v rodině svou potřebu přiměřených výchovných podnětů. Rodina jako prostor startuje rozvoj dítěte, rozvoj kognitivních funkcí, případně i nápravu raných postižení spojených s neurologií dítěte.

Socializační

- Ještě nedávno platilo, že rodina se chová jako sociální společenství a je dost snadné definovat kdo do ní patří a kdo nikoliv (Komárik 2007). Rovněž je jednoduché definovat teritorium rodiny, kde a kdo sem patří, kdo je host, kdo je nepřítel. Je zde i jistá hierarchie, případně anarchie, dá se však definovat a snadno se v ní orientovat. Dnes je již složitější se v některých rodinných vztazích orientovat, dokázat dosledovat jak se některé primární vztahy kříží, prolínají, případně kde se z bývalých partnerů stávají nepřátelé, jejichž zbraní je dítě.
- Rodina jako samostatný sociální subjekt vytváří s ostatními jedinci i rodinnými subjekty společnost, která je nositelem určitých hodnot patřící k dané kultuře. Tyto hodnoty jsou v konkrétnějších formách předávány dětem právě v rodinném prostoru a v rodinných vazbách – dítě se socializuje z perspektivy rodinných hodnot. Hodnoty a rituály zpětně dávají členům pocit bezpečí.
- Harris

Emocionální funkce

- Saturace psychických potřeb. Tyto potřeby popisuje Matějček jako jedny z nejdůležitějších, dokonce mají přednost před blahobytem (v anglicky psané literatuře často uváděný jako welfare, nebo wellbeing).
- Matějček mimo jiné upozorňuje na potřebu láskyplného přijetí, stálost vztahů a otevřenou budoucnost. Škoviera v předmluvě své knihy „Prevýchova, Úvod do teorie a praxe“ sám upozorňuje, že ekonomická síla rodiny nemá přímou souvislost s naplňování emočních i fyzických potřeb dítěte. Tento fakt, na který upozorňují i jiní autoři je v přímém rozporu s Novým občanským zákoníkem, který předpokládá, že slabá ekonomická situace rodiny je důvodem zanedbávání případně i týrání dítěte.
- Emocionální funkce rodiny rovněž umožňuje doplňovat vztahem některé nedostatky, např. sníženou ekonomickou sílu rodiny. Rovněž emocionální funkce rodiny a emoce jako vztahová záležitost učí dítě řešit konflikt, zvládat své vlastní emoce – lépe řečeno, umět s nimi zacházet.

Výchovná funkce

- Dítě je vychováváno ke sběru informací a k dovednosti s informacemi zacházet, učí se první slova, ale rovněž získává dovednosti jako je vzájemná sounáležitost a způsob vzájemné interakce vzhledem k jednotlivým členům rodiny a domácnosti.
- Dítě rovněž má své místo v rodině, které je dáno pohlavím a věkem. Rodinné konstelace – pořadí dětí – jsou velmi silným výchovným činitelem. Tento fakt budu ještě jednou zmiňovat v rámci přijímání dítěte v systému náhradní rodinné péče. Každé dítě je učeno tomu, že nejmladší je nejkřehčí, že musí mít ohledy, je rodinným mazlíkem i zdrojem stresu – např. toho, že starší musí chápat a uhýbat. Dítě je rovněž vychováváno a vedeno k emočním projevům, jejím rozumění. V primární rodině se dítě nejúčinněji naučí komunikovat, naučí se empatii. Z tohoto důvodu potřebuje vyrůstat ve stálém prostředí z pohledu jasnosti a srozumitelnosti emočních projevů. Potřebuje zažít frustraci, ale rovněž potřebuje, aby toho pozitivního bylo více (Pöthe 1999).

Ochranná funkce

- Jedním z důležitých socializačních funkcí rodiny je místo bezpečí pro jejich členy, kdy mohou být sami sebou a mohou „odložit“ některé společenské konvence, např. v oblékání. Do ochranné funkce však také patří i to, že obdržíme zastání případně pocitu nespravedlnosti, že mohou tyto své pocity s někým řešit v bezpečném prostředí. Dle mého názoru do ochranné funkce rodiny patří i to, že jsou transparentní pravidla pro vnitřní chod rodiny a že máme možnost jako dítě i dospělý dostat přiměřeným způsobem zpětnou vazbu na své jednání, a ochranu před neadekvátním jednáním jiných osob. Nejedná se zde o slepou ochranu, ale o ochranu před agresí, ale rovněž i ochranu před přílišným návaem stresujících faktorů.

Členíme rodiny dle jejich dysfunkčnosti

- Rodinu **problémovou**, ve které se vyskytuje narušení některých, nebo všech výše uvedených funkcí. Narušení těchto funkcí ale neohrožuje vývoj rodiny, ani jejich členů a rodina je schopna sama zabezpečit zlepšení výkonu funkcí, případně s malou pomocí.
- Rodinu **dysfunkční**, kde se již vyskytuje významné narušení některých, nebo všech základních funkcí, rodinný systém je poškozen a vývoj dítěte, či dětí je vážně ohrožen. Tyto rodiny nejsou schopny pomoci si samy a je potřeba využít zdroje pomoci z vnějška rodiny.
- Rodinu **afunkční**, ve které je rodinné fungování již silně poškozeno z důvodu těžce narušeného uspokojování potřeb, nebo neuspokojování potřeb. Dítě nejen nemá uspokojovány základní potřeby, ale je také ohroženo na samotném životě.
 - V těchto případech často dochází k zásahu pracovníků OSPOD a to odebráním dětí z původní rodiny a jejich umístování do náhradní péče.
- Děti, které se v současnosti v České republice narodí, se rodí v 52% nesezdaným ženám. Ze statistiky již nevyčteme, zda se jedná o samoživitelky nebo ženy s partnerem.
- Matka se pro dítě může snažit tvořit bezpečné prostředí, nepředstavuje ovšem tak pevnou oporu, jako partnerské soužití v souladu, nebo rozrostlejší rodina, která kolektivně spolupracuje (Matoušek, Pazlarová, 2014)

Dětské potřeby

- Aby se dítě mohlo vyvíjet zdravě po duševní stránce a mohlo být prospěšné společnosti, musí být uspokojovány jeho základní potřeby. I přesto, že na dítě působí větší počet výchovných prostředí, rodina je nejdůležitější institucí v uspokojování potřeb dítěte a pokud jsou rodiče s dítětem v soužití, zároveň dochází k uspokojování jejich potřeb (Matějček, 2005).

Co je potřeba

- *„Potřeba je subjektivně pociťovaný nedostatek něčeho nezbytného“* (Kukla, 2016, s. 131). Vaníčková (2007) uvádí, že uspokojování potřeb dítěte spadá do rodičovských povinností a je obsahem výchovy. Je-li uspokojování potřeb dětí nedostačující, nebo v případě, že vůbec neprobíhá, jedná se o zanedbávání dětí. Potřeby dítěte závisí na několika faktorech. Jedná se zejména o věk dítěte, pohlaví dítěte, jeho zdravotní stav a původní prostředí (Kukla, 2016).
- Dalším významným milníkem rodinné formy pomoci dítěti v ohrožení jsou studie Bohlbyho a tří českých autorů – Matějček, Langmeier, Dunovský. Všichni tito autoři se shodují na tom, že dítě potřebuje ve svém raném dětství jednu pečující osobu, která je plně soustředěna na jeho potřeby. Dětské potřeby definoval Matějček (2002):

Potřeba stimulace

- Potřeba stimulace - dostupnost podnětů v přiměřeném množství a variabilitě. Dítě potřebuje být podněcované, stimulované v oblasti zrakové, sluchové, hmatové, atd. Nejpřirozenějším zdrojem smyslové stimulace je každodenní tělesný, zrakový a řečový kontakt s dítětem: Důležité je, aby podněty odrážely určitou pravidelnost a srozumitelný systém, který je zprostředkovaný nejčastěji matkou. Souvisí to s potřebou porozumět světu, aby se dítě do něj mohlo začlenit. Dítě potřebuje okolo sebe nejen rozličné hračky, pěkné prostředí, ale hlavně lidi, kteří se s ním mazlí, laskají, usmívají se. Jejich nedostatek nebo jednostrannost vývoj dítěte narušují a zpomalují.

Potřeba smysluplného světa

- Potřeba smysluplného světa - stálost věcného a sociálního prostředí, které dítě prostřednictvím matky poznává a orientuje se v něm. Děti již v kojeneckém věku projevují radost, když ve svém prostředí objeví nějaký systém, nějakou pravidelnost, kterou mohou vlastní činností ovlivnit. Dítě se aktivně zmocňuje světa a úspěchy ho podněcují k dalším aktivitám.

Potřeba lásky

- Potřeba lásky – citového bezpečí - potřebu trvalého kladného vztahu k mateřské osobě (nemusí to být biologická matka), dále potřeba kladného opětovaného vztahu k ostatním členům rodiny, později k vrstevníkům, což se obzvláště projevuje věku a v pubertě. Dále je to potřeba důvěrných vztahů mezi chlapci a děvčaty, potřeba životního partnera a u většiny lidí v dospělosti potřeba mít děti, svoje potomstvo.

Potřeba pozitivní identity

- Potřeba identity, najít si místo ve společnosti - Dítě si v interakci s okolím postupně uvědomuje svoje „JÁ“, vytváří si svoje sebevědomí, sebepřijetí, svoji identitu, kterou dotváří v období dospívání. Každý má potřebu být přijímaný a někam patřit – do rodiny, do skupiny kamarádů, do pracovního, zájmového, duchovního a dalších společenstev a mít tam přijatelnou roli a pozici.

Potřeba životní perspektivy

- Potřeba životní perspektivy, otevřené budoucnosti - společnou budoucnost má dítě právě v rodině. Je to potřeba tak důležitá, že někdy bývá uváděna jako samostatná pátá úroveň v rámci psychických potřeb.

„Základní potřeby dětí psychické

- množství kvalita a proměnlivost podnětů,
- řád a smysl podnětů pro učení,
- citové a sociální vazby pro utváření osobnosti dítěte,
- potřeba osobní identity,
- potřeba otevřené budoucnosti.

Základní potřeby biologické:

- vzduch, voda, teplo,
- kvalitní výživa,
- spánek,
- odpočinek, zájmové aktivity, relaxace,
- přiměřené obydlí a ošacení,
- ochrana dítěte před nemocemi a úrazy.

Základní potřeby emocionální:

- uvědomělé prožívání situací a schopnost empatie,
- prožitek z veřejně prospěšné práce, dobrého skutku,
- pozitivní výchova a bezpodmínečná akceptace dítěte,
- porozumění nonverbální komunikaci.

Základní potřeby sociální:

- sociální dovednosti,
- vzory pravidel chování v sociální komunikaci,
- pocit sounáležitosti,
- pocit jistoty v očekávání sociální podpory ze strany klíčové osoby,
- ochrana před všemi formami interpersonálního násilí,
- zvládání stresu.

Základní potřeby duchovní:

- potřeba přiměřeného sebepojetí,
- potřeba hierarchie životních hodnot.“
-

Demokratizace rodiny

- Stát jako nositel moci a služeb přichází k obyvatelům s určitými očekáváními v rámci své rodinné politiky. S očekáváními však přichází i partneři, ale s očekáváními přichází i děti. Tahle očekávání se mísí s potřebami. Informační technologie bourají důvěru mezi lidmi – jsou často nástrojem moci, ale paralelně vyrůstá potřeba budování důvěry v systém – v rámci SPOD je tento jev patrný na rodinných konferencích.
- Stát očekává od žen - mateřství a rodičovství – možnost otcovské dovolené na tomto očekávání mění jen málo, neboť do hry vstupují dětské potřeby, schopnost kojení a podobně. Argument o umělé stravě je jako srovnání aktu a pietního aktu.
- Rodina se však demokratizuje a podle výše uvedených principů demokratizace, takový proces potřebuje diskurzivní prostor naplněný důvěrou. V dnešních rodinách dochází ve funkčních vztazích k vytváření nových rozdělení rolí – kdo vydělává, starost o děti, starost o domácnost a podobně. Do těchto domácích a rodinných diskurzů jsou zapojovány i děti a vytváří tak nové kategorie a modely. Giddens (in Webb, 2013) upozorňuje na to, že výhodu mají jedinci se spiritualitou, empatií a sebereflexí. Stát konstruuje v rámci sociální práce pomoci rodinám nová pravidla, ale rodiny ve své funkčnosti žijí mimo tato pravidla. Cesta od dys-funkčnosti k funkčnosti je stává složitější ne jen pro sociální pracovníky, ale především pro jednotlivce.

Nenaplněnost potřeb

Deprivace, zanedbanost, frustrace

Typ sociálně hyperaktivní

Typ sociálně hypoaktivní

Typ normoaktivní

Formy a projevy syndromu CAN

	aktivní	pasivní
Tělesné týrání, zneužívání a zanedbávání	Tržné, zhmožděné rány a poranění, bití, zlomeniny, krvácení, dušení, otrávení, smrt	Neprospívání, vyhladovění, nedostatky v bydlení, ošacení, nedostatek ve zdravotní a výchovné péči
Duševní a citové týrání, zneužívání a zanedbávání	Nadávky, ponižování, strašení, stres, šikana, agrese Přehnané nároky na dítě	Nedostatek podnětů, zanedbanost duševní i citová
Sexuální zneužívání	Sexuální hry, pohlavní zneužití, ohmatávání, manipulace v oblasti erotogenních zón, znásilnění, incest	Exhibice, video, foto, audiopornografie, zahrnutí dětí do sexuálních aktivit dospělých
Zvláštní formy	Münchhansenův syndrom v zastoupení, systémové týrání a zneužívání, rituální týrání	

Nástroje a realizace práce s rodinou

„Jen děti,
které
neposlouchají,
mohou se stát
lepšími, než
jsou jejich
rodiče.“

• Dušan Radović, spisovatel
a autor poezie pro děti

Souhlasíte?

Nevychova

Paradigmata SPOD

	Zaměření na dítě CHILD FOCUS	Zaměření na podporu rodiny FAMILY SERVICE	Zaměření na ochranu dítěte CHILD PROTECTION
Směr intervence	Sledování individuálních potřeb dítěte v současnosti z perspektivy pro budoucnost.	Asistence pro rodinu. Udržet dítě co nejdéle v rodině.	Rodiče jsou vnímáni jako osoby lhostejné a týrající dítě. Ochrana dítěte i proti rodině.
Role státu v systému	Paternalistický – stát přepokládá rodičovské role, ale hledá pro dítě rodinu – pěstounskou, příbuzenskou, adoptivní.	Rodičovská podpora	Sankce, stát je hlídač pro bezpečí dětí.

	Child fokus	Family service	Child protection
Okruh problému	Rozvoj dětí	Sociálně / psychologický	Individuální / moralistický
Způsob intervence	Včasná intervence a regulace / nutnost posouzení.	Terapeutická	Legislativní / vyšetřující
Cíl intervence	Podpora „blahobytu“ cestou sociálních investic.	Partnerství / sociální podpora	Ochrana / snižování poškození
Vztah stát – rodič	Substituční / partnerství	Partnerství	Odporující
Práva rodičů	Dětská práva / rodičovské povinnosti	Rodičovská práva a rodinný život podporovány profesionálními sociálními pracovníky.	Dětská / rodičovská práva, vymáhána právní cestou.

Změna přístupu sociálního pracovníka

- Terapeutický postoj
- Kontrolní postoj
- Realizační postoj -

Zákon 359/1999S b

- Cíl:

§5 - Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je **zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči**. Přitom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.

- Nástroje:

Povinnosti

- **(1)** Obecní úřad je povinen
- **a)** vyhledávat děti uvedené v § 6,
- **b)** působit na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti,
- **c)** projednat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dítěte,
- **d)** projednat s dítětem nedostatky v jeho chování,
- **e)** sledovat, zda je na základě kontrolních oprávnění zamezováno v přístupu dětí do prostředí, které je z hlediska jejich vývoje a výchovy ohrožující,
- **f)** poskytnout nebo zprostředkovat rodičům na jejich žádost poradenství při uplatňování nároků dítěte podle zvláštních právních předpisů,
- **g)** oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti uvedené v § 6.

Případové konference

- **(3)** Obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen
- **a)** sledovat nepříznivé vlivy působící na děti a zjišťovat příčiny jejich vzniku,
- **b)** činit opatření k omezování působení nepříznivých vlivů na děti,
- **c)** pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny, a to zejména z hlediska posouzení, zda se jedná o dítě uvedené v § 6, podle druhu a rozsahu opatření nezbytných k ochraně dítěte, a poskytovat pomoc rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte,
- **d)** zpracovat na základě vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny podle písmene c) individuální plán ochrany dítěte, který vymezuje příčiny ohrožení dítěte, stanoví opatření k zajištění ochrany dítěte, k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte a k posílení funkcí rodiny a stanoví časový plán
- **e)** pořádat případové konference pro řešení konkrétních situací ohrožených dětí a jejich rodin, a to ve spolupráci s rodiči a jinou osobou odpovědnou za výchovu dítěte, dalšími přizvanými osobami,

Práva - §13 a následující

- **(1)** Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může obecní úřad obce s rozšířenou působností
 - **a)** napomenout vhodným způsobem dítě, rodiče, jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, popřípadě toho, kdo narušuje řádnou péči o dítě,
 - **b)** stanovit nad dítětem dohled a provádět jej za součinnosti školy, popřípadě dalších institucí a osob, které působí zejména v místě bydliště nebo pracoviště dítěte,
 - **c)** uložit dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte omezení bránící působení škodlivých vlivů na výchovu dítěte, zejména zákaz určitých činností, návštěv určitých míst, akcí nebo zařízení nevhodných vzhledem k osobě dítěte a jeho vývoji, nebo
 - **d)** uložit dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte povinnost využít **odbornou poradenskou pomoc nebo uložit povinnost účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin nebo terapie;**
- **(4)** Obecní úřad obce s rozšířenou působností zruší jím uložené výchovné opatření,
 - **a)** jestliže splní svůj účel, nebo
 - **b)** jestliže nesplní svůj účel; přitom může rozhodnout o uložení jiného výchovného opatření nebo zvolit jiné vhodné opatření sociálně-právní ochrany,

Práva – důkazní břemeno OSPOD

- **(1)** Vyžaduje-li to zájem dítěte a výchovná opatření podle § 13 odst. 1 nevedla k nápravě, může soud dočasně odejmout dítě z péče rodičů nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte; přitom dítěti nařídí nejdéle na 3 měsíce pobyt ve
 - **a)** středisku výchovné péče nebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, nebo
 - **b)** zařízení poskytovatele zdravotních služeb nebo v domově pro osoby se zdravotním postižením.
- **(2)** Není-li možné zajistit dítěti potřebnou ochranu a pomoc jiným výchovným opatřením nebo opatřením sociálně-právní ochrany a zároveň není možné zajistit péči o dítě náhradní rodinnou péčí, zejména pěstounskou péčí na přechodnou dobu, může soud rozhodnout o svěření dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podle odstavce 1 písm. a), jde-li o dítě,
 - **a)** které se ocitlo ve stavu nedostatku řádné péče anebo je-li život dítěte, jeho normální vývoj nebo jeho jiný důležitý zájem vážně ohrožen nebo narušen,
 - **b)** které se ocitlo bez péče přiměřené jeho věku,
 - **c)** tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané, nebo
 - **d)** které se ocitlo v prostředí nebo situaci, které závažným způsobem ohrožují jeho základní práva.

Sociální služby s rodinou

- Nastavení na základě případové konference
- Organizace pověřená k výkonu sociálních služeb s rodinou
- Předpokládáme, že rodina dostala organizaci

Případová konference

- Co je podle vás základní problém rodiny
- Co je problém
- Ekonomický
- Výchovný
- Vztahový

Kontrola vs. Podpora – systémový přístup

Problém nebo řešení – Dalet

Dalet je česká společnost zabývající se **koučováním, terapii, supervizi a vzdělávání.**

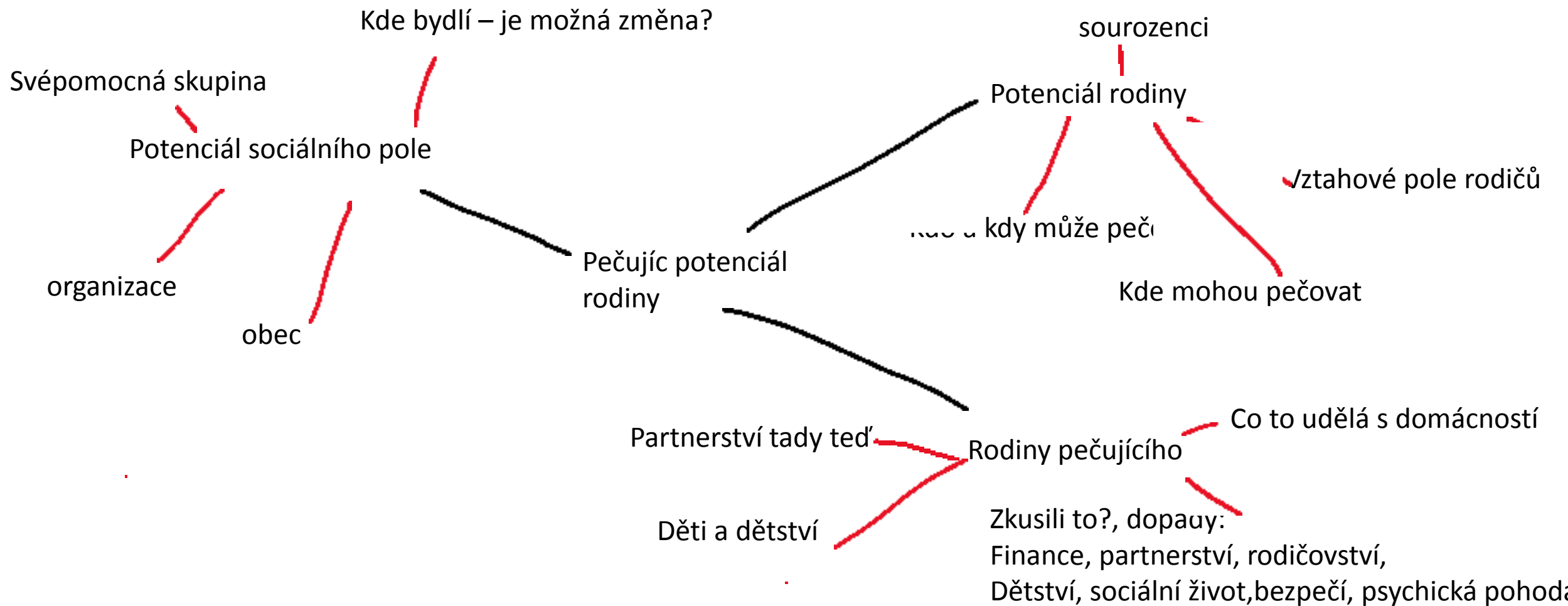
Řešení je jedno, kde problém vznikl. Zaměření na zdroje pomáhající ke změně.

Klientova situace z hlediska času	Zaměření na problém	Zaměření na řešení
Minulost	Minulá selhání	Minulé úspěchy
Současnost	Přítomné nedostatky	Přítomné zdroje
Budoucnost	Budoucí omezení	Budoucí možnosti

Případová konference

- Co podle vás rodina umí
- Z pohledu naplňování potřeb a funkcí rodiny
- Ekonomika
- Výchova
- Vztahy

Pečující potenciál, potenciál změny?

Nástroje

- Přímá práce s rodinou sociální služby SAS
- Práce s dítětem – ve škole, střediscích sociálních služeb – nízkopráh, středisko výchovné péče a podobně
- Zájmové kroužky

Výkon SAS – zákon 108/2006Sb

- Cíl § 2
- **(1)** Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství (§ 37 odst. 2) o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení.
- **(2)** Rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování. Sociální služby musí být poskytovány v zájmu osob a v náležitě kvalitě takovými způsoby, aby bylo vždy důsledně zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod osob.

Druhy a formy služeb

- **§ 32**
- Sociální služby zahrnují
- **a)** sociální poradenství,
- **b)** služby sociální péče,
- **c)** služby sociální prevence.

Služby sociální péče

- **§ 38**
- Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem podpořit život v jejich přirozeném sociálním prostředí a umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Každý má právo na poskytování služeb sociální péče v nejméně omezujícím prostředí.

Služby sociální prevence

- **§ 53**
- Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.

SAS - §65

- **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi**

- **(1)** Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.
- **(2)** Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:
 - **a)** výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
 - **b)** zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
 - **c)** sociálně terapeutické činnosti,
 - **d)** pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Sociální rehabilitace - §70

- **(1)** Sociální rehabilitace je soubor specifických činností směřujících k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností, posilováním návyků a nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností alternativním způsobem využívajícím zachovaných schopností, potenciálů a kompetencí. Sociální rehabilitace se poskytuje formou terénních a ambulantních služeb, nebo formou pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně rehabilitačních služeb.
- **(2)** Služba podle odstavce 1 poskytovaná formou terénních nebo ambulantních služeb obsahuje tyto základní činnosti:
 - **a)** nácvik dovedností pro zvládnutí péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění,
 - **b)** zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
 - **c)** výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
 - **d)** pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.
- **(3)** Služba podle odstavce 1 poskytovaná formou pobytových služeb v centrech sociálně rehabilitačních služeb obsahuje vedle základních činností, obsažených v odstavci 2 tyto základní činnosti:
 - **a)** poskytnutí ubytování,
 - **b)** poskytnutí stravy,
 - **c)** pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu.

Konflikt zákonů a cíle

- Jaká je základní funkce rodiny – co definuje rodinu
- Zákon 359/1999Sb. - Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je **zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči**. Přitom se přihlíží i k širšímu sociálnímu prostředí dítěte.
- Zákon 108/2006Sb. - Rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb musí zachovávat lidskou důstojnost osob. Pomoc musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, musí působit na osoby aktivně, podporovat rozvoj jejich samostatnosti, motivovat je k takovým činnostem, které nevedou k dlouhodobému setrvávání nebo prohlubování nepříznivé sociální situace, a posilovat jejich sociální začleňování.

Rodina

- Na co by jste se zaměřili ve službách
- Jak by jste je realizovali – obsah služby
- Na jaké služby by jste museli mít projekt

SMART a případová konference – jeden úkol např. zajištění

Zajištění udržení čistoty domácnosti	Sociální prac. OSPOD	Sociální pracovník SAS	Klient	Ostatní
Co?				
Jak poznám, že je splněno?				
Kdo to vymyslel?				
Kdo, s čím pomůže? realistic				
Do kdy?				

Dítě je v NRP

- Typy NRP
- Příprava pěstounů
- Povinnosti OSPOD
- Doprovázející organizace – její povinnosti
- Po umístění dítěte do náhradní péče – již nemá právo na SAS

Typy NRP

- Osoby v evidenci
- Pro děti do 2 let
- Pro děti nad 2 roky
- Osoby pečující

Proces pro pěstouna

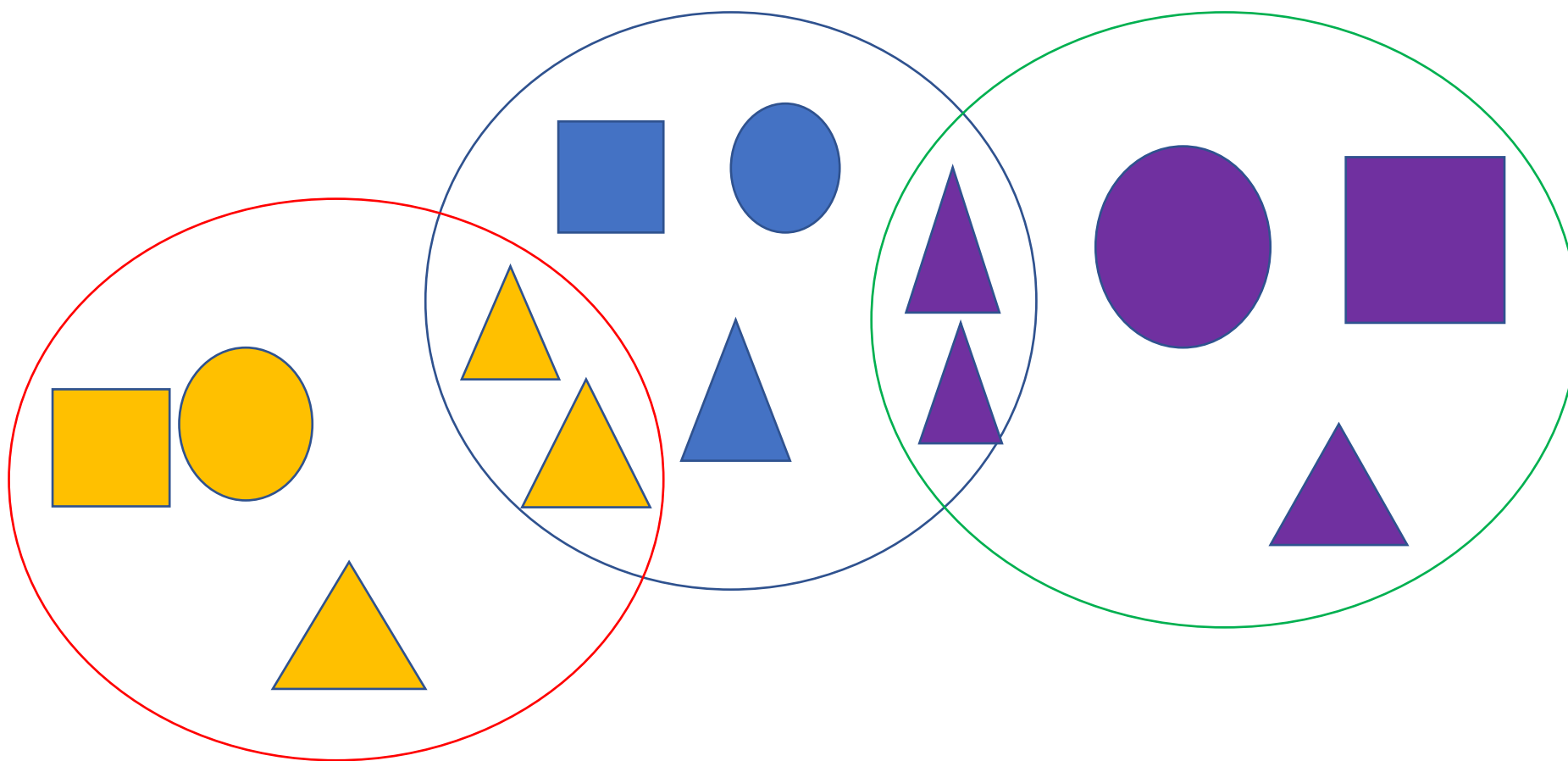
- Příbuzenská PP – bez výběru a přípravy
- Nepříbuzenská:
 - Žádost na příslušný OSPOD
 - Zařazení do přípravy – psychologická, sociální a zdravotní šetření
 - Příprava – PRIDE nebo klasická seminární
 - Zařazení do evidence a výběr doprovázející organizace
 - Přijetí dítěte

Doprovázení

- OSPOD – má povinnost min. každé 3 měsíce navštívit pěstounskou rodinu a hovořit s dítětem,
- Doprovázející organizace:
 - Klíčový sociální pracovník
 - Adaptace dítěte
 - Vzdělávání – identita dítěte, kniha života, co a jak sdělovat o původní rodině, identita dítěte
 - Asistované kontakty s biologickou rodinou
 - Zajištění odborných vyšetření
 - 14 dní – hlídací služba – respitní péče pro rodinu pěstounů

Vztahy v rodině – pěstounská rodina

- Manželství a rozchodu, partnerství
- Děti v tomto systému

Dítě je v ústavní péči – 4.109/2002Sb.

§1 1) Ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy..., musí být zajištěno základní právo každého dítěte na výchovu a vzdělávání v návaznosti na ústavní principy a mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, vytvářeny podmínky podporující sebedůvěru dítěte, rozvíjející citovou stránku jeho osobnosti a umožňující aktivní účast dítěte ve společnosti. S dítětem musí být zacházeno v zájmu plného a harmonického rozvoje jeho osobnosti s ohledem na potřeby osoby jeho věku.

(2) Účelem zařízení je zajišťovat nezletilé osobě, náhradní výchovnou péči v zájmu jeho zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání. Zařízení spolupracují s rodinou dítěte a poskytují jí pomoc při zajišťování záležitostí týkajících se dítěte, včetně rodinné terapie a nácviku rodičovských a dalších dovedností nezbytných pro výchovu a péči v rodině. Zařízení poskytují podporu při přechodu dítěte do jeho původního rodinného prostředí nebo jeho přemístění do náhradní rodinné péče.

(3) Účelem středisek je poskytovat preventivně výchovnou péči, a tím zejména předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny nebo důsledky již vzniklých poruch chování a přispívat ke zdravému osobnostnímu vývoji dítěte. Střediska poskytují pomoc rodičům nebo jiným osobám, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy rozhodnutím příslušného orgánu, (dále jen „osoby odpovědné za výchovu“) při výchově a vzdělávání dítěte a při řešení problémů spojených s péčí o dítě, s cílem zachovat a posílit rodinné vazby dítěte a zamezit odtržení dítěte z jeho rodinného prostředí.

(4) Zařízení a střediska spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte

ZDVOP – č.359/1999Sb.

- Pobyť do 6 měsíců
- Práce s rodinou
- Hledání řešení, ideálně biologická rodiny, případně NRP

Příklady dobré praxe

- Víkendové rodičovství
- Aktivity pro rodiče a dítě – společné prožitky

Potenciál rodiny

Kdy s ním pracujeme

- NRP
- Postižené dítě v rodině
- Ohrožená rodina

Potenciál rodiny neodpovídá diagnostice rodiny

- Všeobecně – diagnostika rodiny je zaměřena na stávající stav
- Příčiny ohrožení
- Nástroje ke změně
- Potenciál rodiny – možnosti, silné stránky, hranice změny

Shrnutí

Jaké jsou cíle
sociální práce
s rodinou

Informace a
jejich sběr

Cíl primární

Zajistit komplexnost a kontinuitu služeb

Zajistit bezpečí pro rodiče, dítě – rodinu pro změnu

Umožnit rodině plnění jejich plánu

Rozvoj rodiny a rodičovských rolí

Směr
intervence

Orientované na
rodinu jako celek

Na jednotlivé členy
rodiny

Metody práce s rodinou

Krizová intervence

Sociální
poradenství

Pedagogické a
psychologické
poradenství

Terapeutické
techniky

Individuální
podpora dítěte

Tréning
komunikačních
dovedností v
rodině

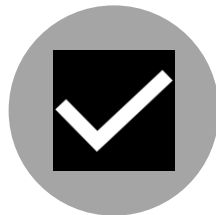
Sociálně edukační
vedení

Nástroje

ROZHOVORY

TESTOVACÍ
ŠKÁLY

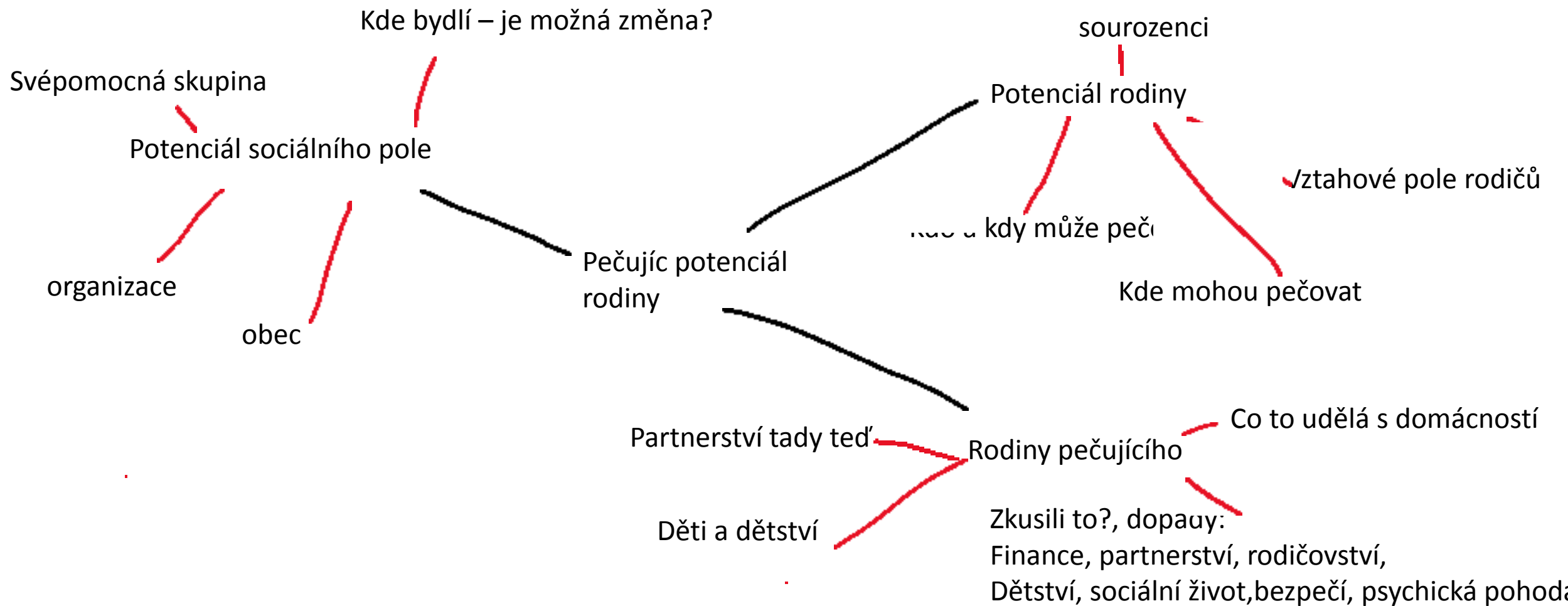
PŘÍPADOVÉ
KONFERENCE

PLÁNOVÁNÍ
NASTAVENÍ CÍLŮ

Pečující potenciál, potenciál změny?

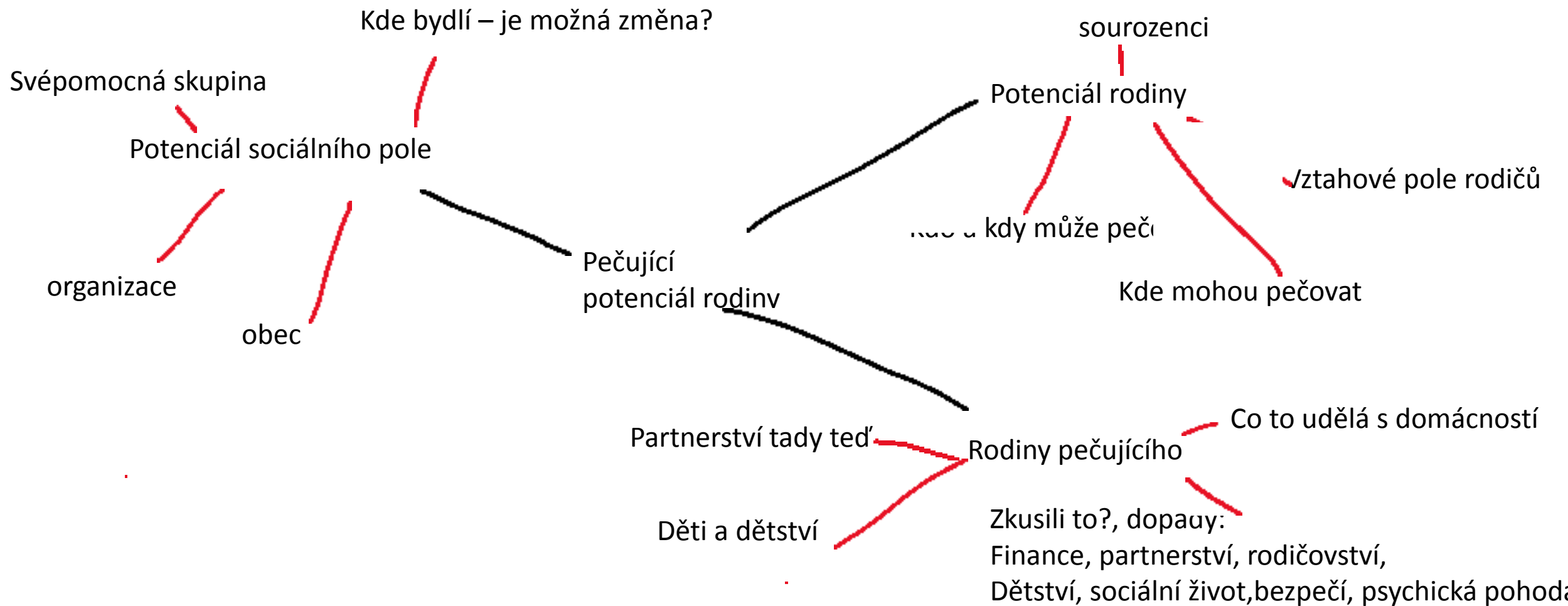

Kontrola vs. Podpora – systémový přístup

Naše kazuistiky

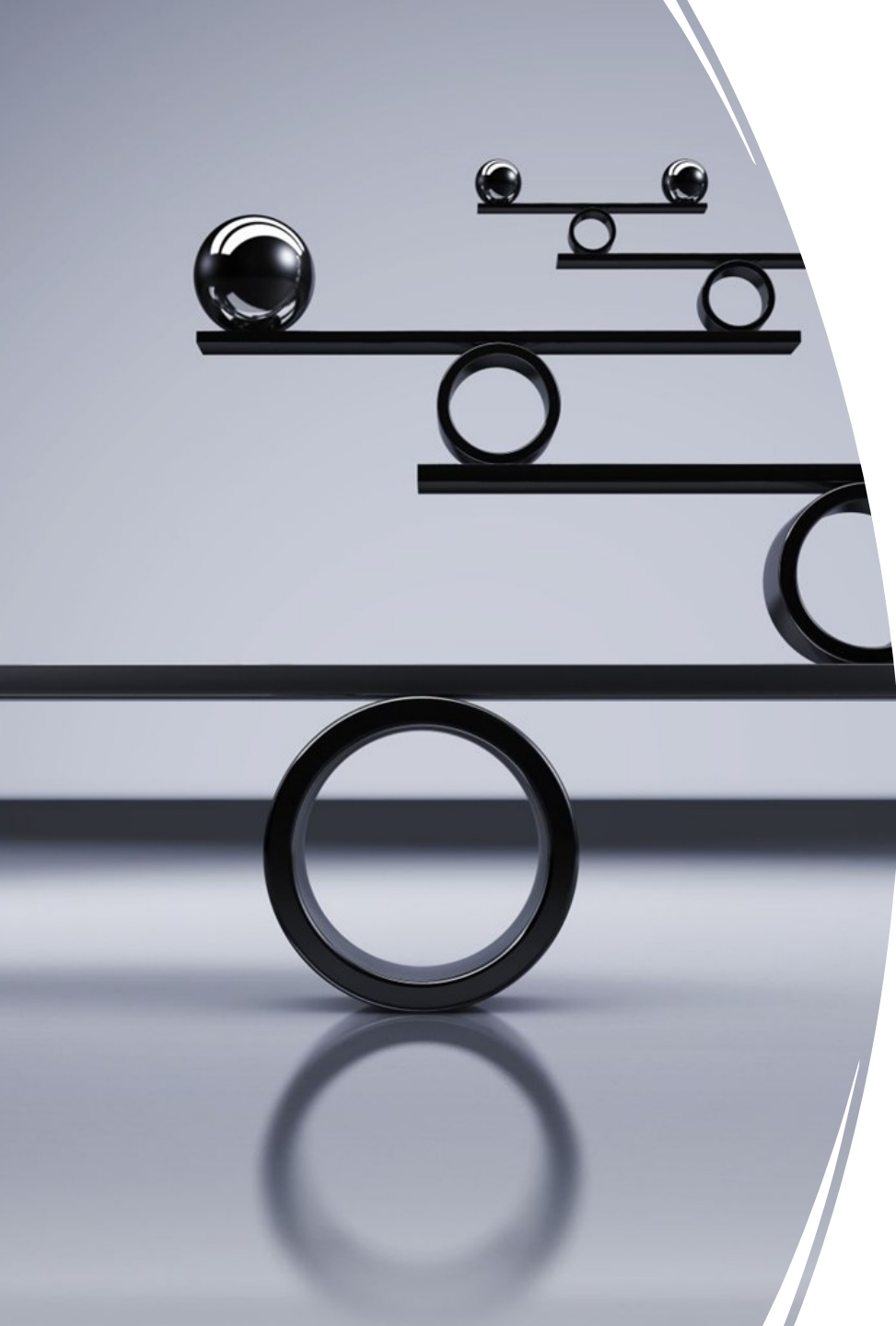
Klientova situace z hlediska času	Zaměření na problém	Zaměření na řešení
Minulost	Minulá selhání	Minulé úspěchy
Současnost	Přítomné nedostatky	Přítomné zdroje
Budoucnost	Budoucí omezení	Budoucí možnosti

Pečující potenciál, potenciál změny?

Zjednodušený pohled – systémový přístup

- Co rodina dokázala
- Co rodina umí
- Jak by to mohla využít ke změně

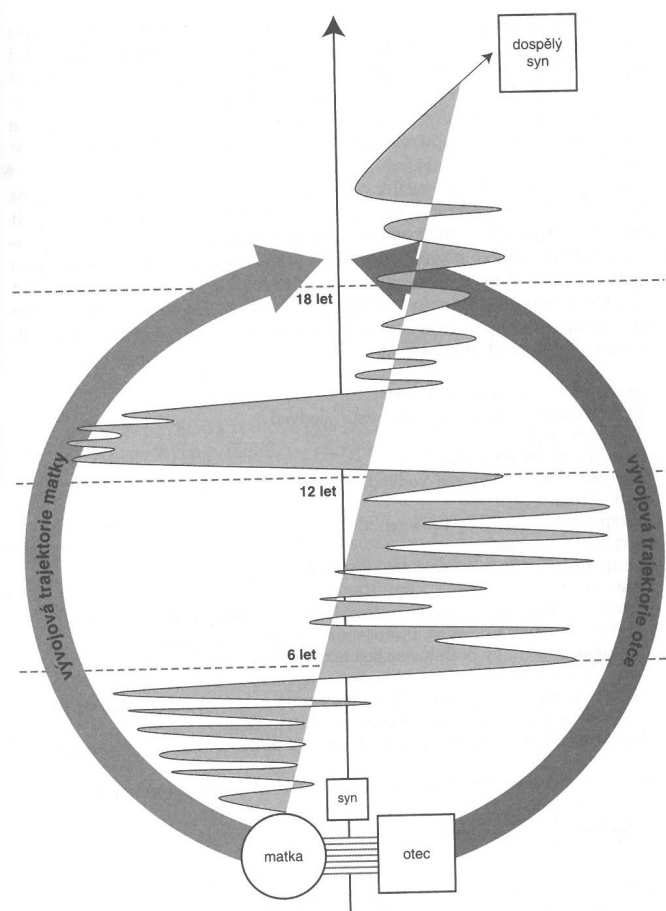
Partnerské vztahy

- Délka
- Změny
- Funkčnost
- Historie
- Stabilita

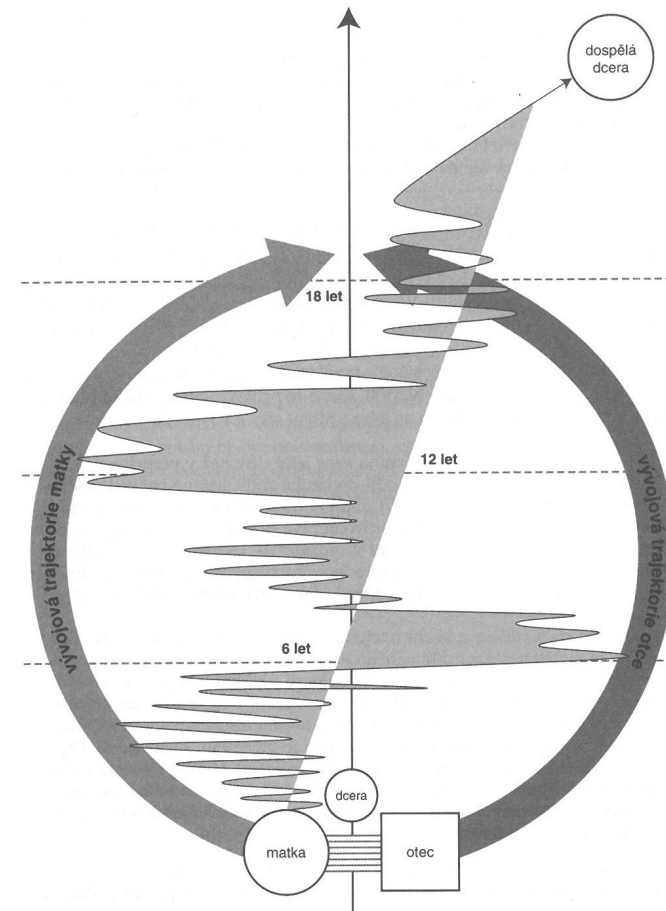
Rodina a dítě

- Zdraví dítěte – fyzické
- Zdraví – psychické
- Zdraví – sociální, socializační

Obr. 3 Vývojová trajektorie syna

Dítě a rodič

Obr. 2 Vývojová trajektorie dcery

Trestná činnost

Rodiče

Děti

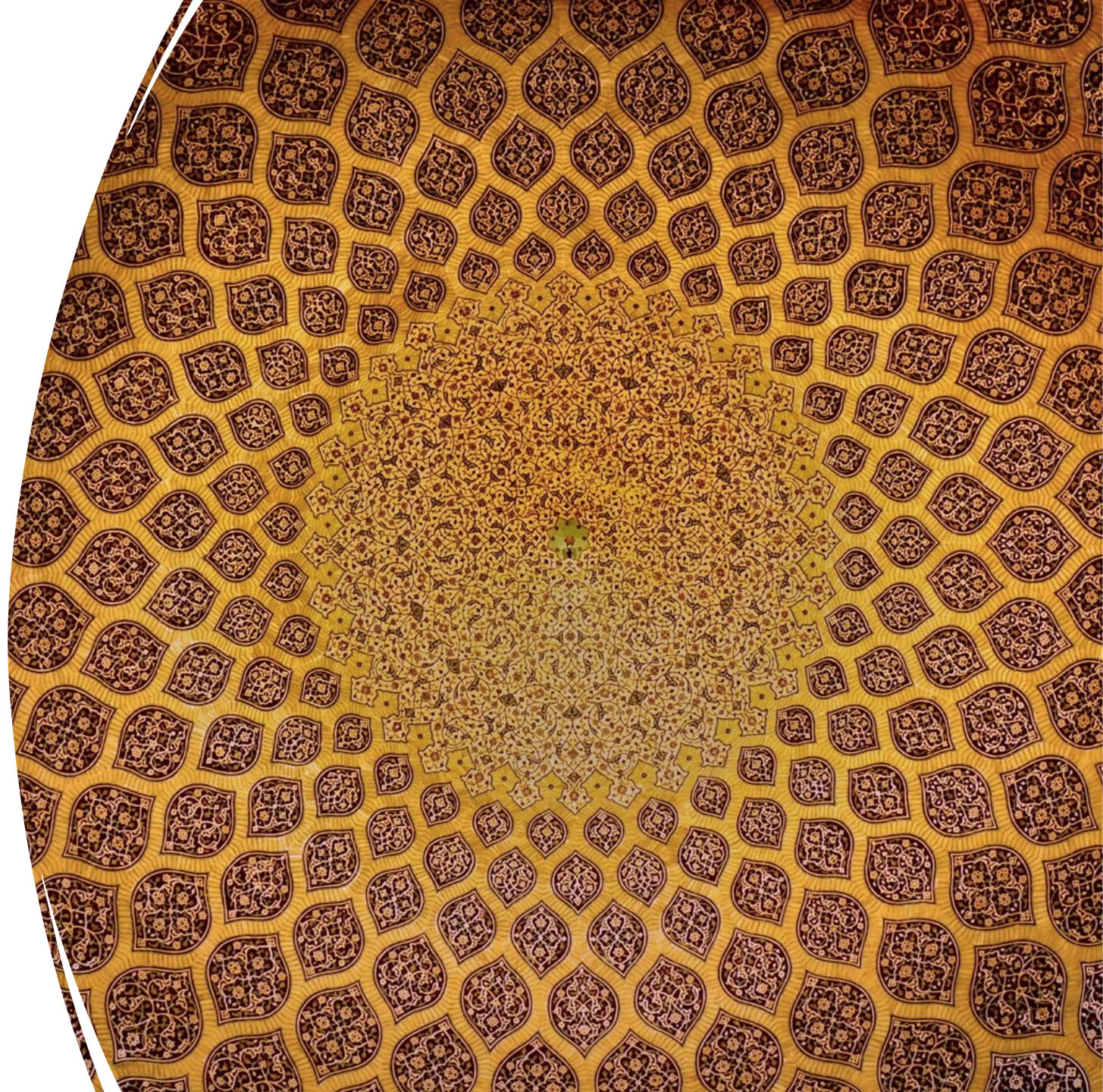
Rodiče a děti

Děti a rodiče

Plnění zákonných povinností

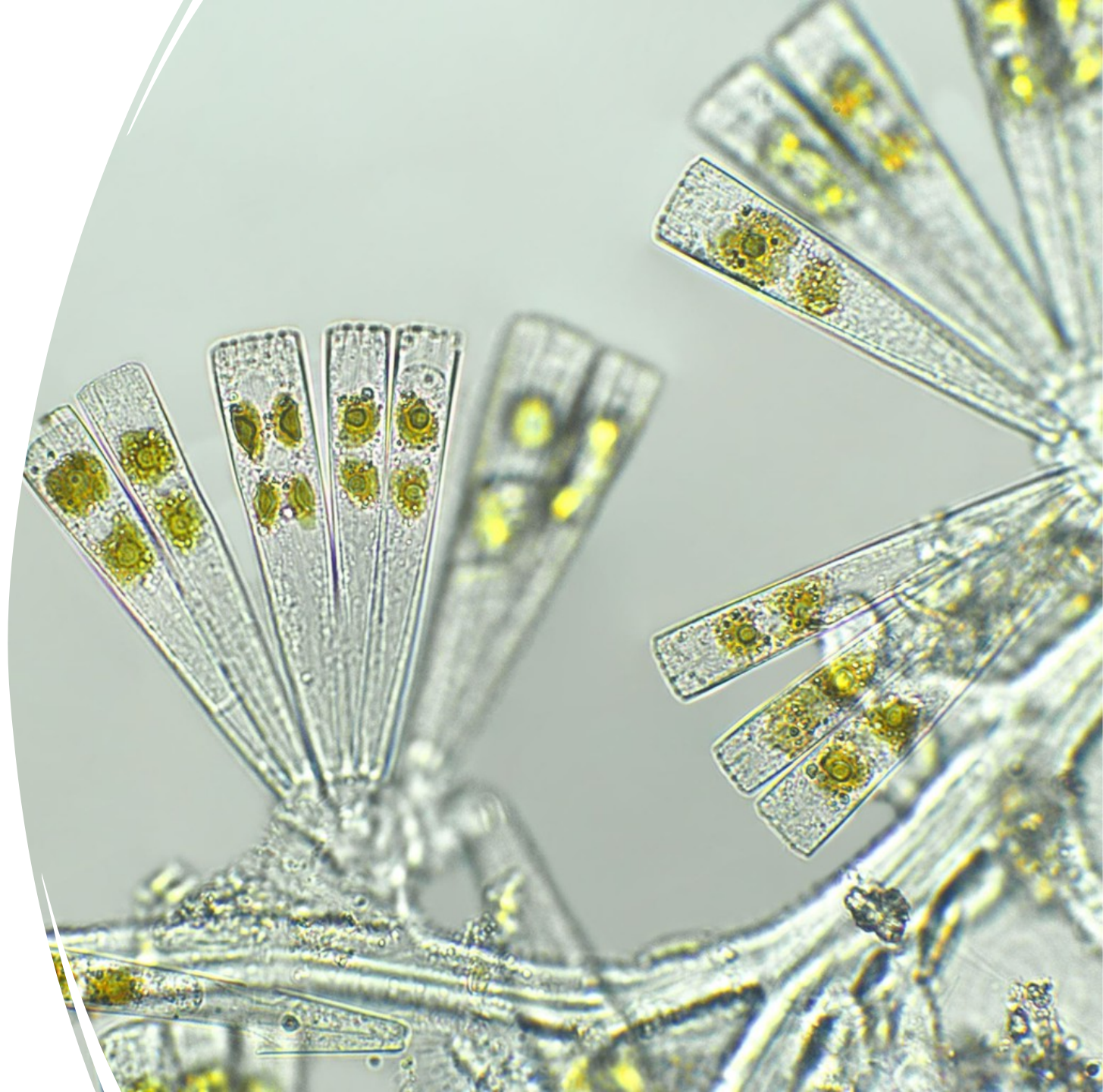
Rodinné funkce

- Funkční
- Problémová
- Dysfunkční
- Afunkční

Podle environmentální teorie

- Mikro
- Mezo
- Makro

Mikro

- Rodina a její členové – základní údaje
- Rodiče – vývoj v čase, aspoň jedna generace zpět
- Děti
- Vztahy v rodině
- Zdraví jednotlivých členů
- Bydlení
- Finanční fungování

Mezo

Ekonomická oblast – práce

Místo bydliště – změny bydlišť, od historie po dnešek

Sociální vztahy jednotlivých členů

Škola a školka u dětí

Zájmy dětí

Změny v čase

Širší rodina

Makro

- Širší komunita
- Pracovní příležitosti v městě
- Spolupracující organizace

- Makro-rámců může být více a vzájemně se ovlivňovat

Rodina a její analýzy

Proces dekonstrukce

1. Jaké je hlavní téma- témata?
2. Kdo jsou hlavní účastníci – jednotlivec, skupina, komunita?
3. Z jaké pohledu prezentují, co chybí?
4. Rozdílnost pohledu jednotlivých účastníků
5. Jaké mají znalosti a zkušenosti? (teorie, systémy, paradigmatata, kulturu, pohlaví, mocenské hry)
6. Jaký používají jazyk, rozumění pojmům
7. Mezery, předsudky v popisu, co se očekává že získanou.

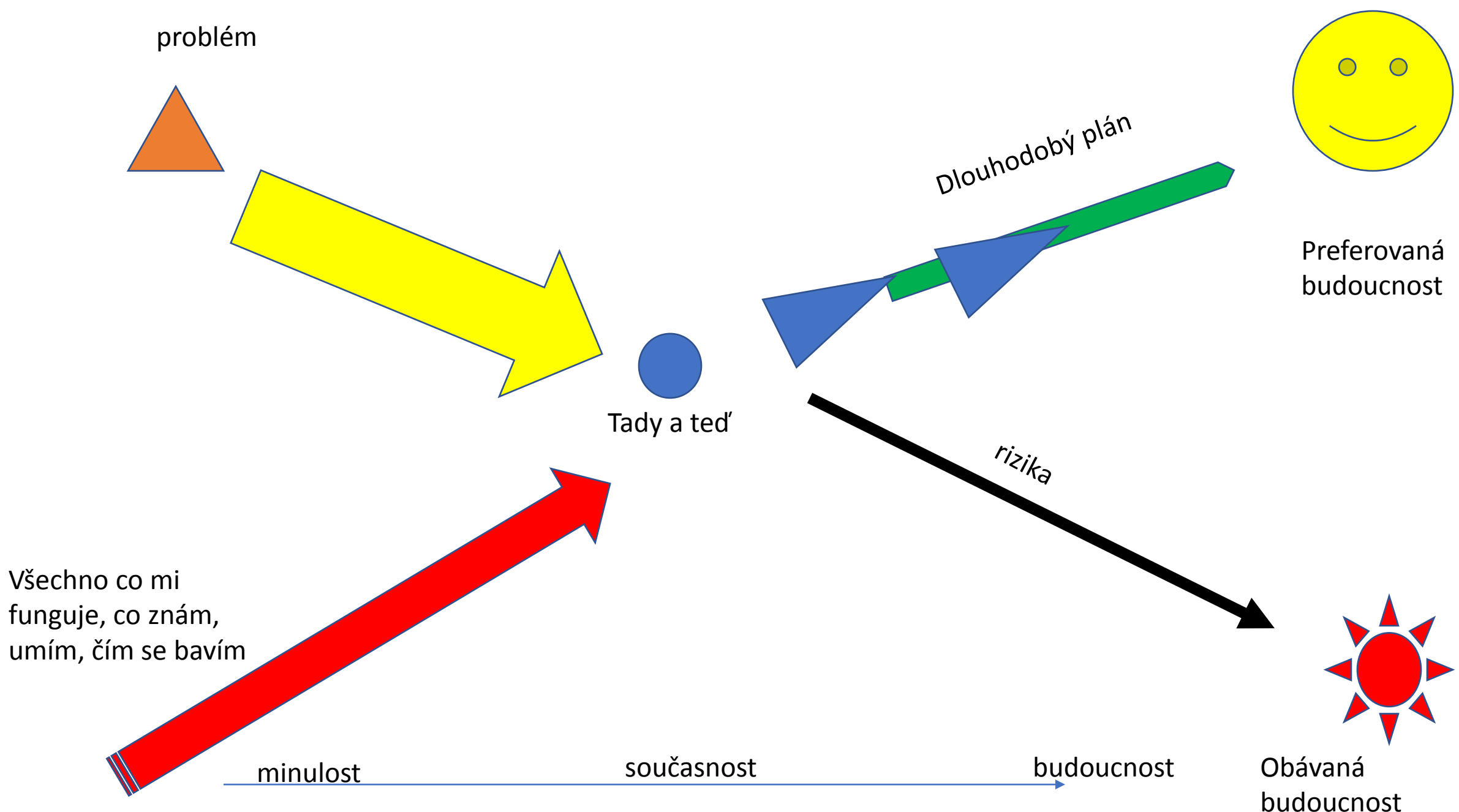
Rekonstrukce

- Pojmenování skrytých a nových částí, nám umožňuje novou konstrukci.
- Využít nových pojmenování, frází,
- Tvorba nových kategorií
- Nové praktické modely
- Vytváření nové struktury nebo procesů, kultury nebo klimatu diskurzu rozvoje a akceptace

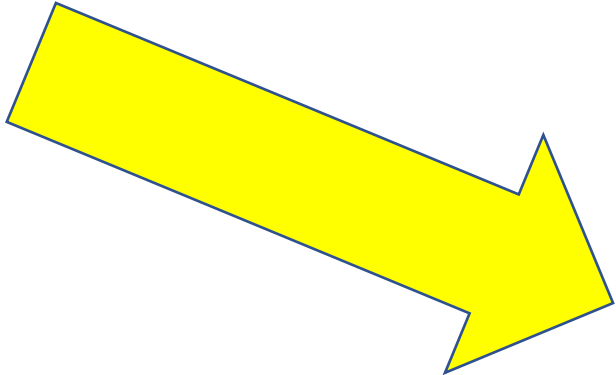
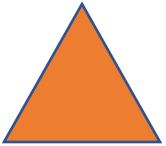
Analýza našeho myšlení a práce – analýza příběhu

- Co je důležité v popisu příběhu pro mě? Jaké pojmy, fráze často používám? Je zde ně co je jasně binárního?
- Kdo jsou účastní v příběhu (jednotlivci, skupiny, minority) jak sebe vnímám ve vztahu k nim?
- Jaké pohledy jsou zastoupeny, které chybí, jaký je můj pohled?
- Jak příběh interpretuji, jak působí má interpretace na příběh?
- Jaký jiný pohled můžu mít na situaci, jaký jiný pohled jsem udělal?
- Jaké znalosti používám, jak je užívám v praxi
- Jakým rolím napomáhám, jaké jsou mé postoje k moci?
- Co mě rozčílilo?

Volby pomoci

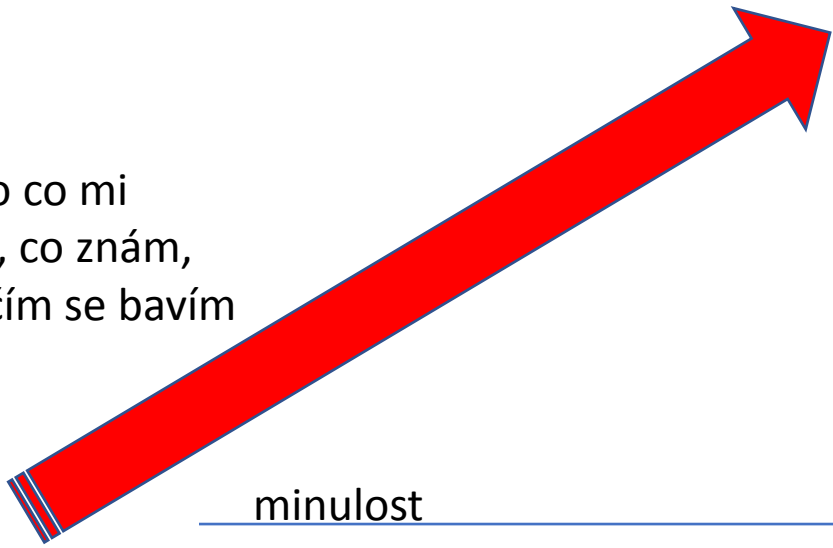

problém

Tady a teď

Všechno co mi funguje, co znám, umím, čím se bavím

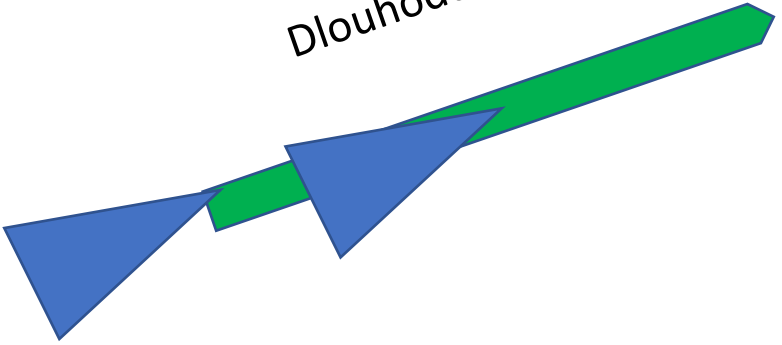

minulost

současnost

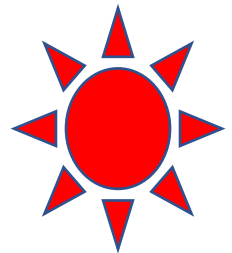
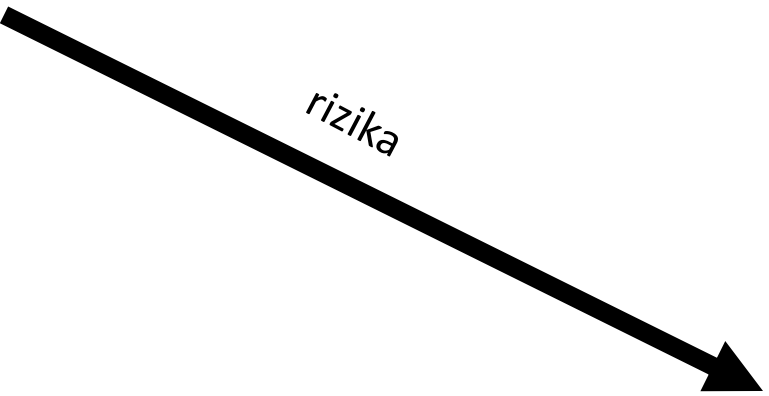
budoucnost

Dlouhodobý plán

Preferovaná budoucnost

rizika

Obávaná budoucnost

Rodina a státní správa

Diagnostika jinak?

Místa pobytu

- Každé místo má svou historii
- Vznik vyloučených lokalit v Ostravě:
 - Historicky chudé čtvrti
 - Dříve bydliště „střední třídy“
 - Mění se podmínky pro život

Média život

- Co nám ukazují média
- V jakém prostředí probíhají filmy

Podmínky pro život

- Co potřebujeme?

- Co máme?

Nejčastější témata

- Finance
- Mimořádné dávky
- Rychlé půjčky
- Povinností dětí jsou mimo hlavní téma
- Pojem rodičovské povinnosti a kompetence jsou bez obsahu

Lokalita je komunitou

- Parametry komunity:
 - Stát ve státě
 - Mívá svou hierarchii
 - Mívá svou ekonomiku
 - Má své mechanismy proti změně

Sociálně-terapeutická práce v rodině - Chrudim

- Poradentství – dle zákona č. 108/2006 o sociálních službách
- Návuk dovedností – pracovník názorně předvádí činnost – péče o dítě až po vedení domácnosti – významný dohled
- Doprovod, asistovaná pomoc
- Zprostředkování služby – vyhledání vhodné organizace se službou
- Jednání ve prospěch rodiny
- Specifická služba – vztah k dítěti, s dítětem – místo, bezpečí, podpora, výživa, limity

potřeby	Mapování potřeby dítěte	Práce s potřebou v krizové situaci
místo	Místo fyzické i duševní, soukromí, identita, postavení v rodině	Mít pro dítě skutečné místo a věnovat se mu – jen dítě a rodič, bez ostatních sourozenců
bezpečí	Bezpečí fyzické i duševní, otevřená komunikace	Otevřeně komunikovat o nebezpečí v bezpečném prostoru
podpora	Respekt k sobě a sebeúcta, být s dítětem a u něj	Ochraňovat sebeúctu dítěte
výživa	Kvalitní strava, sycení podněty, společný volná čas	Vyživovat dítě s myšlenkami na změnu
limity	Dávat dítěti pevné a bezpečné limity pro chování, ukazovat správnou normu	Důraz na začátek a konec utrpení

Robotizace

- Rozvíjí blahobyt
- Zkracuje pracovní dobu
- Omezuje pracovní místa pro pracovníky bez kvalifikace
- Může zkracovat pracovní týden

Jsou možná řešení?

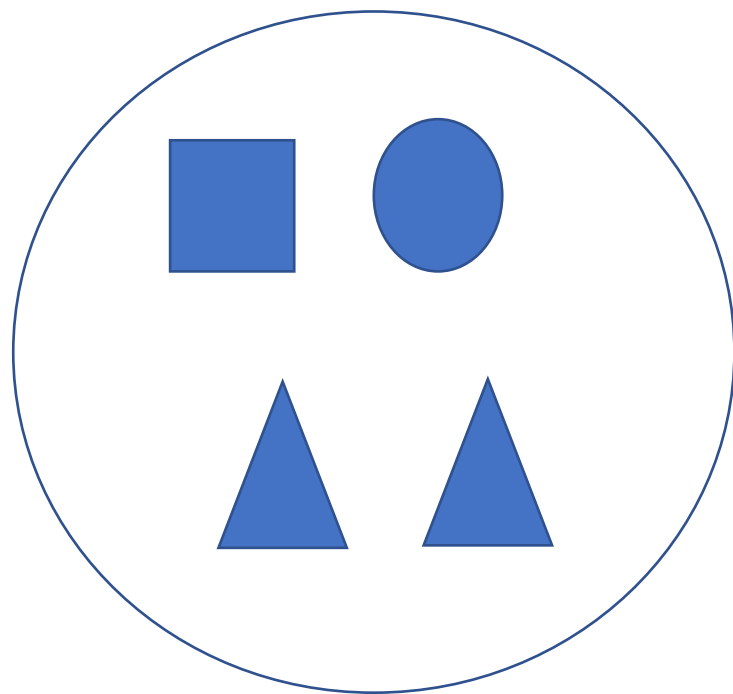
- Vzdělávání
- Média
- Podpora rodin s pracujícími rodiči
- Podpora běžných sídlišť
- Rozvoj městského bytového fondu

Rozvod a Cochemský model

The background of the slide features a close-up, shallow depth-of-field photograph of several wooden chess pieces on a light-colored board. The pieces are arranged in a line, with the central piece being the most prominent and in sharp focus. The lighting is soft and warm, creating a calm and thoughtful atmosphere.

Vztahy v rodině

- Manželství a rozchod, partnerství
- Děti v tomto systému

Syndrom zavržení rodiče

- Nejvyšší stanovisko je soudní
- Nemotivace dětí k péči u druhého rodiče – soud nebo my?
- Vše je děláno v dobré víře – bona fidea
- Děti popírají i pěkné vzpomínky s druhým rodičem
- Děti jsou součástí konfliktu – neoddělují svou osobu od osob dětí

- Nikdy nezapomeňte: jsem dítětem vás obou. Mám teď sice jen jednoho rodiče, u kterého převážně bydlím, a který se o mě většinu času stará. Ale druhého rodiče potřebuji úplně stejně.
- Neptejte se mě, koho z vás mám raději. Mám vás oba stejně rád. Neočerňujte přede mnou toho druhého, protože mě to bolí.
- Pomozte mi mít kontakt s tím rodičem, se kterým netrávím většinu času. Vytočte mi jeho telefonní číslo nebo mi předepište jeho adresu na obálku. Pomozte mi k Vánocům nebo k narozeninám pro něj vyrobit nebo koupit nějaký hezký dárek. Moje fotky nechte vždycky vyvolat dvakrát – jednou taky pro druhého rodiče.
- Mluvte spolu jako dospělí lidé. Ale mluvte spolu. Nepoužívejte mě jako posílka mezi vámi – a už vůbec ne se zprávami, které toho druhého zarmoutí nebo rozčílí.
- Nebudte smutní, když odcházím k druhému rodiči. A rodič, od kterého odcházím, ať si také nemyslí, že se v příštích dnech budu mít špatně. Nejraději bych byl pořád s vámi oběma. Ale nemůžu se roztrhnout na dva kusy – jenom proto, že jste vy naši rodinu roztrhli.
- Nikdy neplánujte nic na dobu, kdy mám být s druhým rodičem. Část mého času patří mojí mamince a mně, část mému tatínkovi a mně. Důsledně to dodržujte.
- Nebudte zklamaní nebo se nezlobte, když se vám nehlásím v době, kdy jsem s druhým rodičem. Mám teď dva domovy. A ty musím dobře oddělovat – jinak bych se ve svém životě už ale vůbec nevyznal.
- Nepředávejte si mě u dveří druhého rodiče jako balík. Pozvěte toho druhého na chvíli dál a promluvte si o tom, jak byste mohli můj těžký život nějak zlepšit. Vždycky, když si mě předáváte nebo přebíráte, jsou to pro mě kratičké chvílky, kdy vás mám oba. Neničte mi je tím, že se obtěžujete nebo hádáte.
- Když se nemůžete ani vidět, předávejte si mě ve školce nebo u přátel. Nehádejte se přede mnou. Buďte ke mně alespoň tak zdvořilí, jako jste k ostatním lidem, a jak to také ode mě vyžadujete.

- Nevyprávějte mi věci, kterým ještě nemohu rozumět. Mluvte o tom s jinými dospělými, ale ne se mnou.
- Dovolte mi přivést si svoje kamarády k vám oběma. Chci, aby poznali moji maminku a mého tatínka a aby viděli, jak jsou oba skvělí.
- Dohodněte se férově o penězích. Nechci, aby jeden z vás měl moc peněz a ten druhý jen málo. Ať se vám oběma daří tak dobře, abych se u vás obou mohl cítit stejnou mírou v pohodě.
- Nesoutězte o to, kdo mě víc rozmazlíte. Tolik čokolády bych totiž nikdy nemohl sníst, jak moc vás mám oba rád.
- Řekněte mi na rovinu, když někdy nevystačíte s penězi. Pro mě je stejně mnohem důležitější čas než peníze. Ze skvělé společné hry se raduji mnohem víc než z nějaké nové hračky.
- Nemusíme mít pořád nějaké akce. Nemusí být pořád něco nového a skvělého, když spolu něco podnikáme. Nejhezčí je pro mě, když jsme prostě veselí a v pohodě, hrajeme si a máme i trochu klidu.
- Nechte v mém životě co nejvíc věcí tak, jak bývaly před vaším rozchodem. Začíná to u mého pokojíčku a končí u úplných maličkostí, které jsem dělával úplně sám s tatínkem nebo s maminkou.
- Buďte hodní na babičku a dědečka z druhé strany, i když při rozvodu stáli víc u svého dítěte. Taky byste při mně stáli, kdyby se mi vedlo špatně. Nechci ztratit ještě své prarodiče.
- Buďte féroví k novému partnerovi, kterého si ten druhý našel nebo najde. S tímto člověkem musím také vycházet. A to je pro mě snadnější, když nebudete navzájem žárlivě slídit. Stejně by bylo pro mě lepší, kdybyste si oba brzy našli někoho, koho byste měli rádi. Nebyli byste na sebe už tak zlí.
- Buďte optimističtí. Svoje manželství jste nezvládli – ale zkuste alespoň dobře zvládat ten čas poté. Projděte si tyto moje prosby, které vám píši. Třeba si o nich promluvíte. Ale nehádejte se. Nepoužívejte tyto moje prosby k vyčítání druhému, jak byl ke mně špatný. Když to uděláte, tak jste vůbec nepochopili, jak na tom teď jsem a co potřebuji, abych se cítil lépe.

- Dovídá se o rozvodu podáním žádosti na soud, zastupuje dítěte
- Nástroje:
 - Krizová intervence
 - Rozhovory s rodiči
 - Rozhovory s dětmi
 - Zastupování před soudem
 - ? Co je dobro
 - ? Co je menší zlo a pro koho

Cochemský model

- Rozvod – rodiče a jejich potřeby
- Děti – trauma rozvodu a jejich potřeby
- Vznikl – 90 léta 20 století v Cochemu – Německo
- Základem je přesvědčení – dítě má vztah k oběma rodičům
- Rodičovská moc – termín německého právního řádu
- Nejde o vítězství – je dáno nastavením výhradní péče jednoho z rodičů

Cochemský model

- Konference složená z odborníků a představení jejich pohledu na věc:
 - advokát
 - rodič
 - sociální odbor
 - škola
 - soudce
 - soudní znalci

Cíl Cochemského modelu

- Zachovat rodičovskou péči pro děti od obou rodičů
- Uzavření takové dohody, která zachová péči obou rodičů
- Odhalení skutečných zájmů dospělých – dítě jako nástroj sporů
- Výhradní péče jako krajní stanovisko (téměř neužíváno)
- Dobro dítěte

Cochemský model

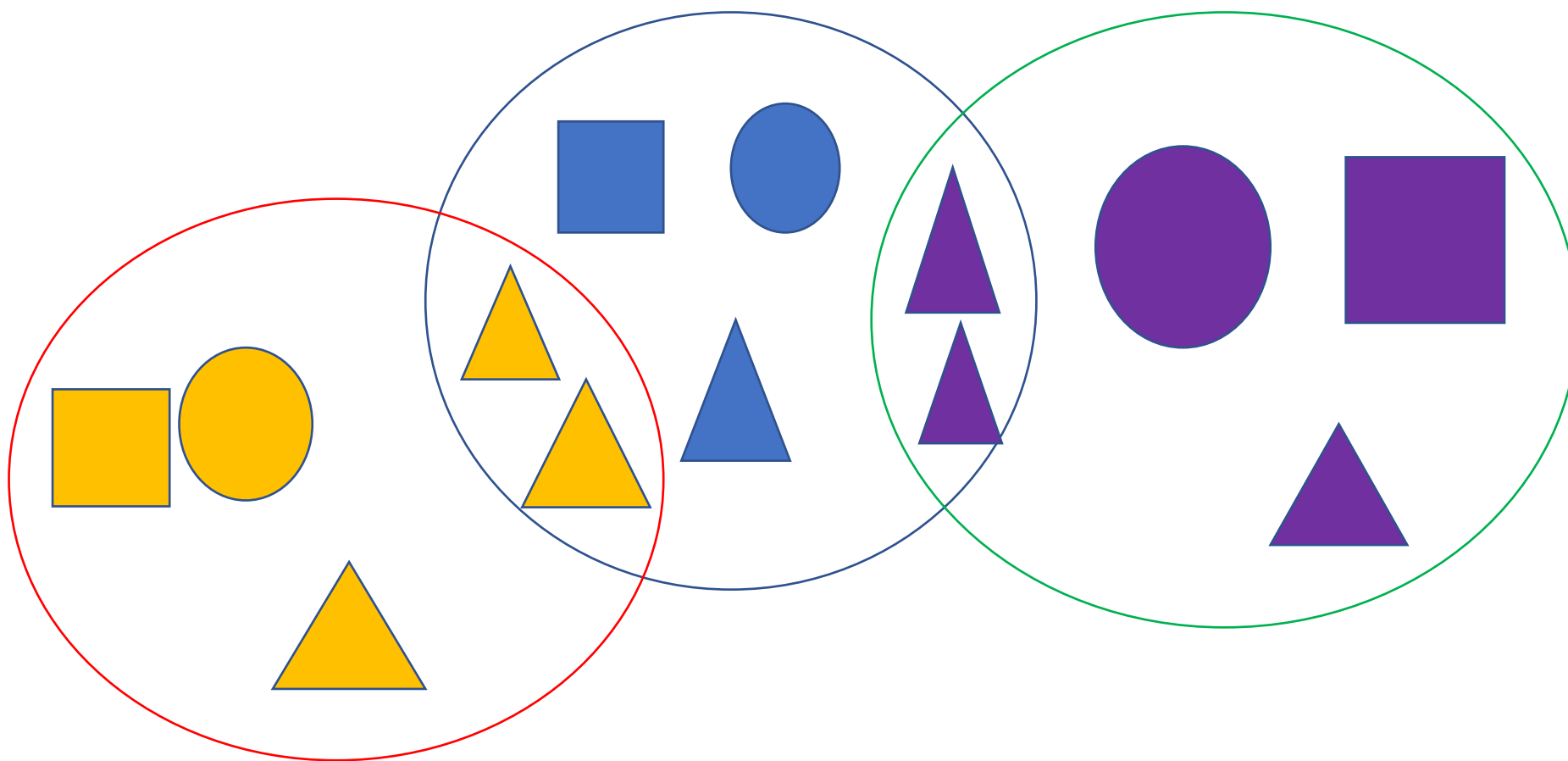
- Nezajímá se o kompetence rodičů
- Nezajímá se o aktivity advokátů
- Klasický model – stát rozhoduje o péči
- Cochemský model – rodiče rozhodují a plánují

Potřeby dětí

- Dobro dětí – pozice dítěte
- Mít oba rodiče
- Co to je? – práce ve skupině

Vztahy v rodině – patchwork family

- Manželství a rozchodu, partnerství
- Děti v tomto systému

Rozvod – rizikový rodič

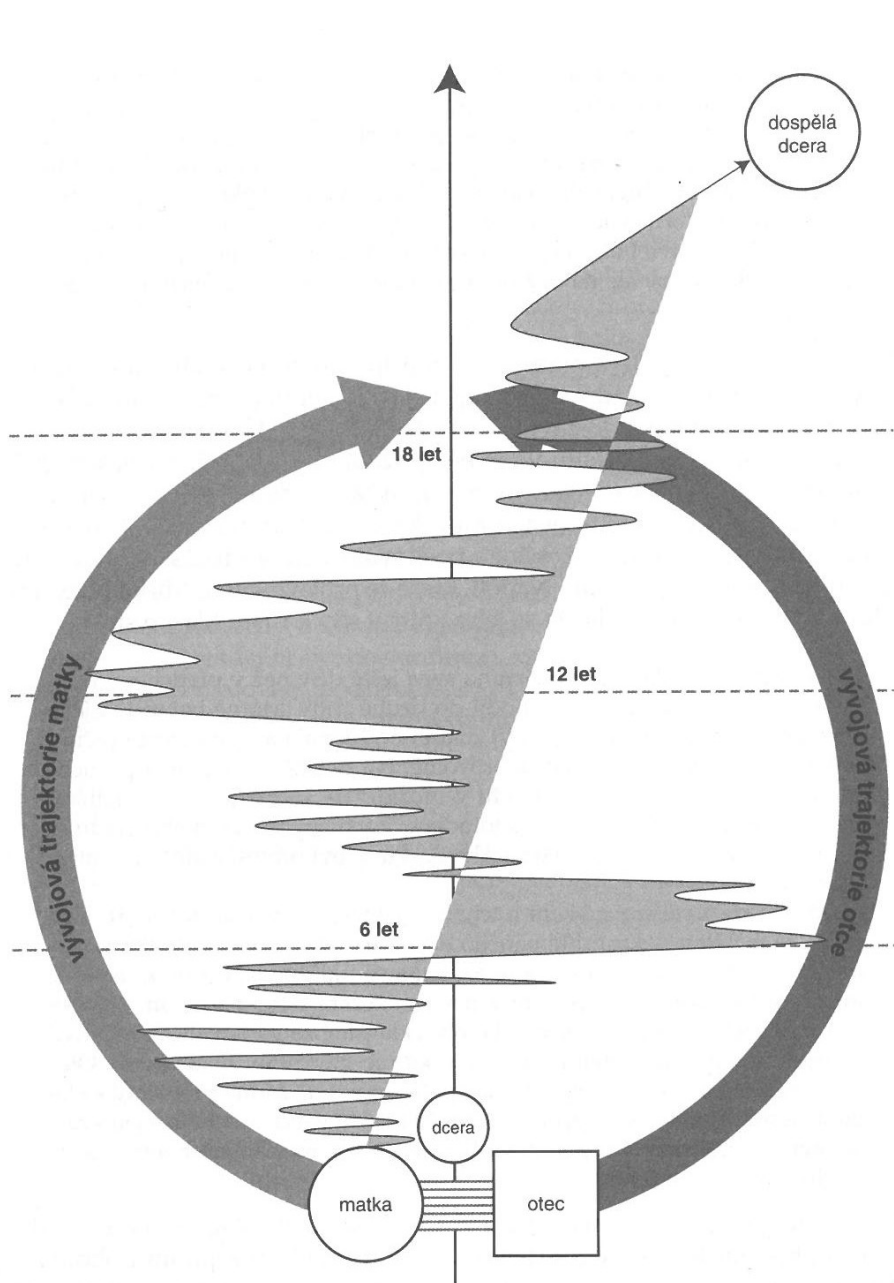
Rizikový rodič

- Vyžaduje změnu druhého partnera
- V postoji oběti
- Syndrom zavržení rodiče

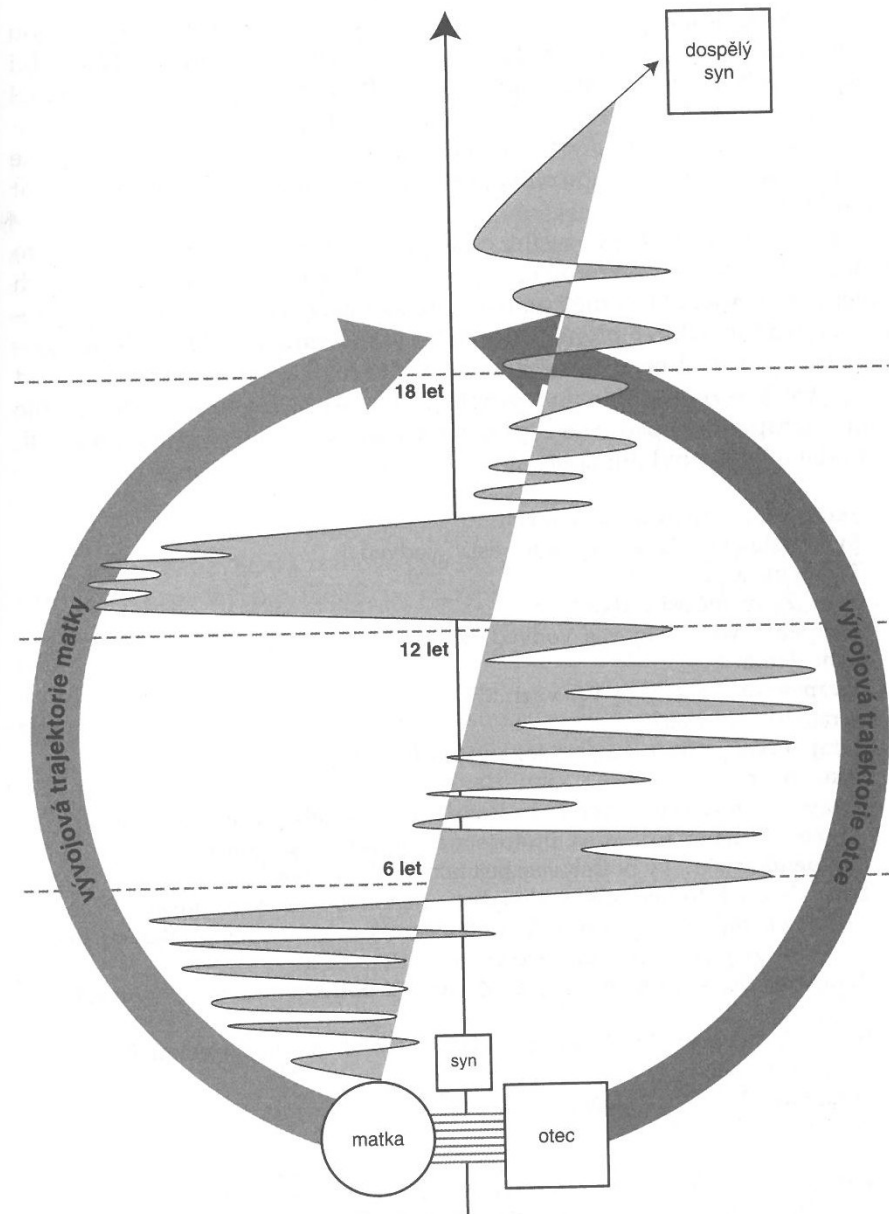

Rodič nebo dítě?

- Čemu dáváme přednost?
- Právo na rodičovství
- Právo na rodiče a dětství

Obr. 2 Vývojová trajektorie dcery

Obr. 3 Vývojová trajektorie syna

Modely péče

- Výhradní péče jednoho z rodičů
- Střídavá péče
- Společná péče

Výhradní péče

- Pečující rodič
- Víkendový rodič
- Finance
- Potřeby dítěte
- Kdy střídat rodiče

Střídavá péče

- Různá dělení
- Situace pro dítě
- Finance

Společná péče

- Potřeby – výborná komunikace mezi rodiči a slyšení dítěte
- Finance
- Střídání dítěte

Domáci násilí

Domácí násilí

1. Výskyt násilí

2. **Opakování a dlouhodobost** – Z jednoho útoku jakéhokoliv charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek.

3. **Jasně a nezpochybnitelné rozdělení rolí** – Domácí násilí je jednostranné, násilná osoba a ohrožená osoba si nikdy nemění role. Domácím násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu.

- Podpurným znakem domácího násilí je **eskalace**. Stupňuje se od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život.

Kazuistika II

- Přichází muž, 45 let.
- Manželka mu pravidelně balí kufry, ale tak, že se musí do dvou dnů ozvat
- Mají 5 dětí, tento model funguje stále
- Žena 43 let, muž dělá dusno, ona jej občas vyhodí
- Nikdy jí nebolel hlava – intimní život popisují oba jako velmi uspokojivý
- Občas mají oba milence, milenku
- Nesnáší se, ale neumí si představit život bez sebe

Domácí násilí – útěkový plán

- Pokud je žena ohrožena domácím nebo sexuálním násilím nebo má pasivní domácí násilí, je nutné vypracovat individuální plán bezpečnosti:
- vymyslete nástroje pro přivolání policie v případě incidentu. Domluvte se s dítětem, jak v tom může pomoci signálním slovem, např.: vynes odpadky! (pokud umí vyskočit z domu a zavolat sám, může běžet k sousedům nebo na ulici k kolemjdoucím) nebo se dohodnout se sousedy na nějakém signálu, aby zavolali policii;
- odnést doklady, peníze, cennosti z domu na bezpečné místo;
- určit, jak můžete rychle a bezpečně opustit dům;
- vyberte jedno nebo více míst, kde se můžete schovat, a ujistěte se, že se tam rychle dostanete ve večer a v noci;
- nezanechávat informace, které pomohou násilníkovi najít klienta;
- mít složený „pytel na úzkost“ se základními věcmi;
- zjistit, zda je ve městě zařízení pro bezpečný pobyt žen.

Kazuistika III

- Přichází žena (asi 32 let), má modřiny na tváři, stále pláče, když si sedne, je schoulená, vyhledává roh místnosti
- Doma má dvě malé děti – holčičky 8 a 6 let.
- Manžel je bije, když odjede z práce na školení, má každou hodinu kontrolní telefonát.
- Bydlí v domě, mají své patro, v přízemí bydlí manželovi rodiče
- Sama neví co dál

Každé chování dítěte je snaha o komunikaci

- Strach z nových situací
 - Shazování sebe sama
 - Bouchání a plácání
 - Záchvat vzteku
 - Bolení břicha
 - Negativita
 - Kňourání
 - Závislost
 - Křik
-
- Naše jednání – touha dětské jednání ukončit, co když tam dáme zvědavost? (ne výslech)

Retraumatizace

- Trauma bylo prožito
- Zůstává v emoční části mozku a těla
- Dokud nedojde do racionálního zpracování, vyvolává stejné emoce
- Obnovení zážitku, hrůzy
- Vybavují se:
 - Pachy
 - Zvuky
 - Světlo
 - Je vytěsněno a znova se otvírají

Protokol - stres

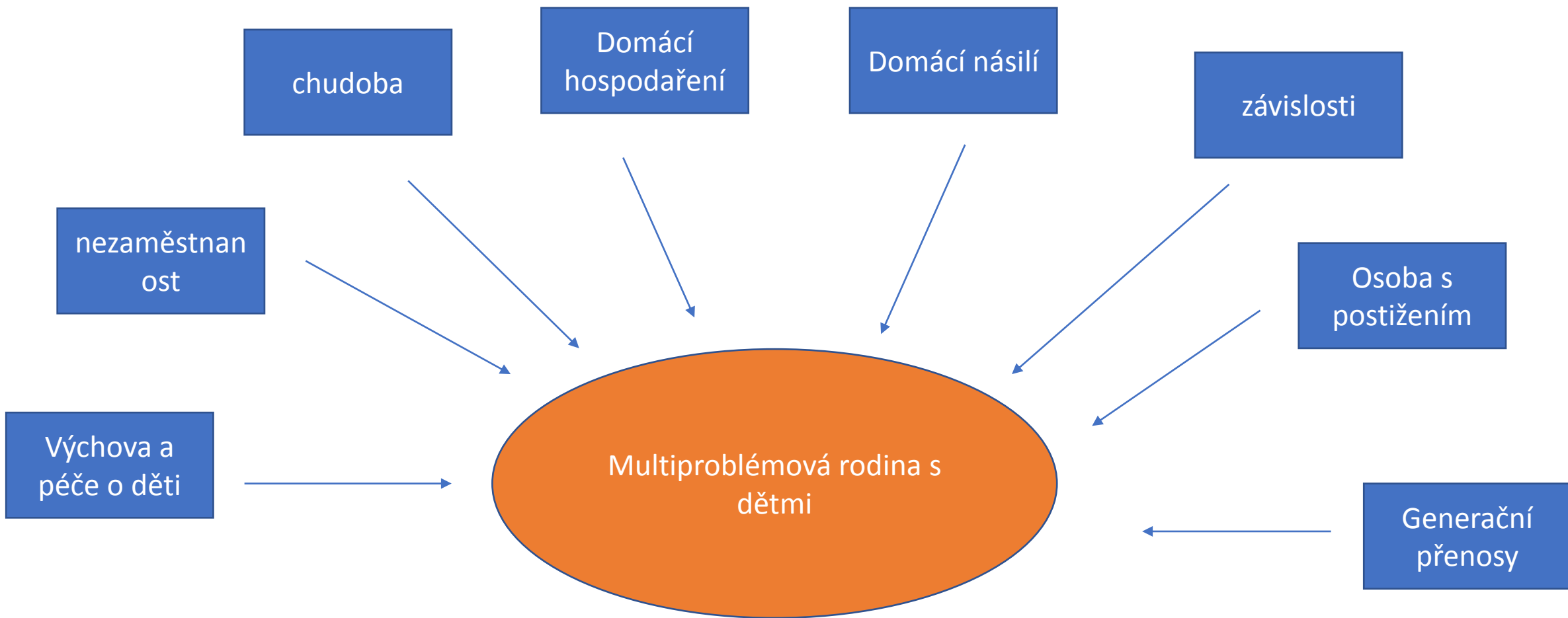
- Poodstoupení –
- Stres – je přítel, nejde jej eliminovat, přijmout, přichází sdílet náš svět
- Cokoliv co nás baví
- Najít cokoliv co se dá vyložit pozitivně jako možnost
- Jakákoliv forma pohybu

Komunikace v domácnosti

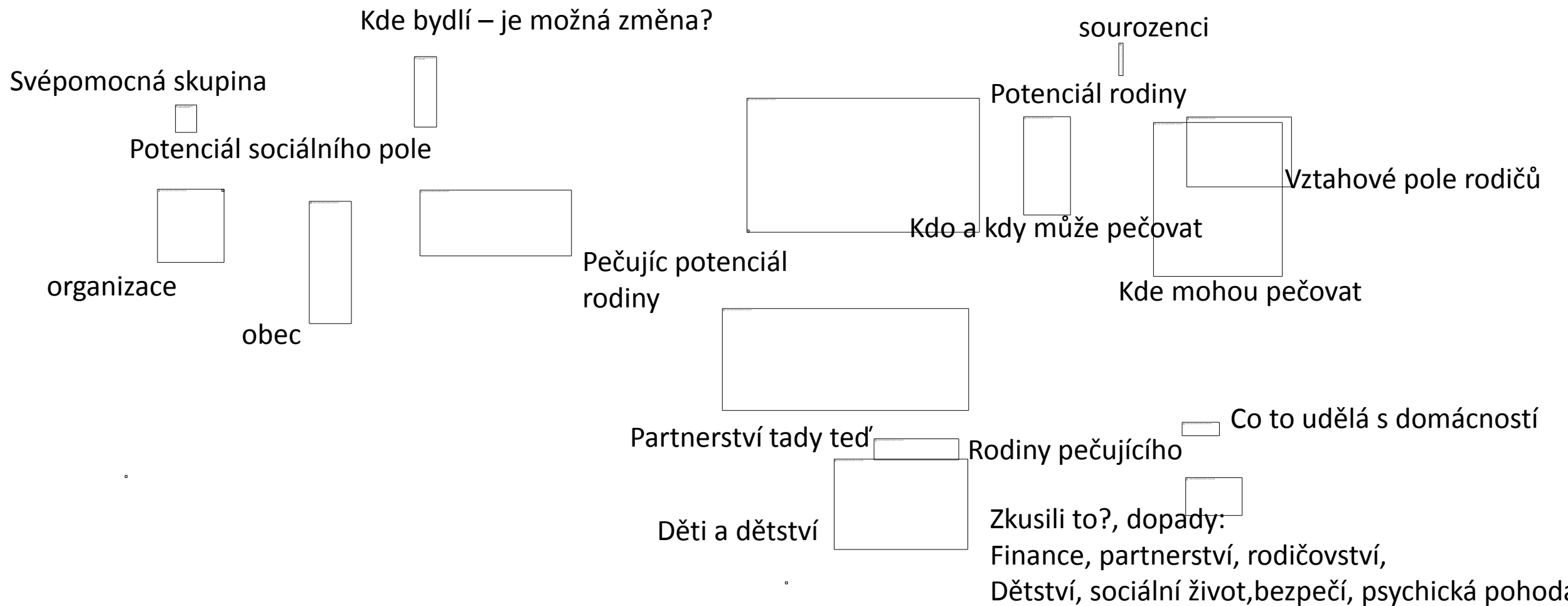
- Pozor na „vyříkání“ v krizi – zpravidla se to zhorší
- Co je cílem setkání? Na čem se máme domluvit?
- Pravidla – kdo mluví, kdo poslouchá
- Ten co poslouchá shrnuje co slyšel, mluvící na závěr potvrdí či upraví
- Změna rolí
- Jaké mohou být výsledky
- Dohoda a kompromis

Komunikace 2

- Není důležité co se sděluje
- Není moc důležité jak se to sděluje
- Je důležité jak to vnímáme, nikoliv slyšíme
- Pokud vnímám rozhovor s druhým jako ohrožující, zapnu filtr, který změní rozumění – naučení se komunikace s mediátorem nebo terapeutem, pracovat na sobě

Pečující potenciál, potenciál změny?

Zásady – plánování –

- Vždy se jedná i individuální sociální práci
- Základem je případová konference – svolává ji pracovník OSPOD
- Účastníci – dle rodiny a jejího sociálního okolí
- Rodina
- Široká rodina
- Dostupnost služeb
- Kvalita a výběr služeb – organizací

Etapy úkolové sociální práce

- Specifikace problémů a cílů při jejich řešení
- Hledání alternativních úkolů, které pomohou dosáhnout cíle – co může udělat klient a o sociální pracovník
- Společné hodnocení úkolů
- Výběr primárního úkolu
- Plán realizace – SMART a definování úlohy sociálního pracovníka
- Realizace
- Generování nových úkolů
- Realizace
- Ukončení spolupráce

Otázky ke zkoušce – budou otázky abc, vždy jen jedna bude správná.

- Které zákonné normy se využívají při výkonu SPOD?
- Co je to SPOD – její cíl
- Kde se plánuje sociální práce s rodinou a kdo je za tuto činnost primárně odpovědný?
- Etapy případové sociální práce
- Na co se zaměřujeme u multiproblémové rodiny
- Jaké jsou formy institucionální péče o děti v ohrožení
- Jaké jsou formy rodinné péče o děti v ohrožení
- Kdo je to doprovázející organizace – komu poskytuje své služby
- Jak fungují služby sociálně aktivizační činnosti
- Jak funguje sociální rehabilitace
- Na čem spočívá Cochemský model
- Co charakterizuje domácí násilí

